ទៅចំពោះមុខ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ
អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ: ០០៣/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស

ភាគីដាក់ឯកសារ: សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

ដាក់ជូន: អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

ភាសាដើម: អង់គ្លេស

កាលបរិច្ឆេទឯកសារ: ថ្ងៃទី ២៣ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១១

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ ស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ: សាធារណៈ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយ កសចស **សម្ងាត់/Confidential**

ស្ថានភាពចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ: ស្វាធារណៈ / Public (ការស្នើ)

ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់បណ្តោះអាសន្ន:

ឈ្មោះមន្ត្រីកត់ត្រា:

ហត្ថលេខា:

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 30-May-2011, 14:05
CMS/CFO: Ly Bunloung

បណ្តឹងខ្ទួរណ៍ប្រឆាំងដីកាសម្រេចស្តីពីការឧទ្ធរណ៍យកពាក្យសុំតំណាងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរបស់លោក រ៉ូប៊ឺត ហាមីល (Robert Hamill) (D11/2/3) **(សំណុំរឿង០០៣ និង០០៤)**

ដាក់ដោយ៖

សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖

លោក សំ សុគង់

លោកស្រី Lyma NGUYEN

ផ្ញើជូន៖

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន ប្រធាន

ចៅក្រម ន័យ ថុល

ចៅក្រម ហួត វុទ្ធី

ចៅក្រម Catherine MARCHI-UHEL

ចៅក្រម Rowan DOWNING

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

ចៅក្រម ង្ស ប៊ុនឡេង

ចៅក្រម Siegfried BLUNK

សហព្រះរាជអាជ្ញា

លោកស្រី ជា លាង

លោក Andrew T. CAYLEY

មេធាវីតំណាងភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖

លោក ហុង គីមស្ងួន

អ្នកស្រី Silke STUDZINSKY

លោក ជូង ជូងី

I. ប្រវត្តិនីតិវិធី

១. នៅថ្ងៃទី ៨ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១ លោក **រ៉ូប៊ឺត ហាមីល** (Robert HAMILL) (**ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍**) បានដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសំណុំរឿង០០៣ និង០០៤ ទៅផ្នែកគាំពារជនរងគ្រោះ (VSS)។ នៅថ្ងៃទី ១២ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១ ពាក្យសុំរបស់លោក HAMILL ត្រូវបានចុះលេខរៀងនៅ VSS គឺលេខ 11-VSS-00002[1]។

២. នៅថ្ងៃទី ២៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត (**ស.ច.ស**) បានប្រកាសថា កិច្ចស៊ើបសួរនៅក្នុងសំណុំរឿង០០៣ បានបំពេញចប់សព្វគ្រប់ហើយ អនុលោមតាមវិធាន៦៦ (១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (**វិធាន**)[2]។

៣. នៅថ្ងៃទី ១២ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ លោក HAMILL បានទទួលដំណឹងពី "ដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់លោក រ៉ូប៊ឺត ហាមីល (Robert Hamill)" ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១ (**ដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំ**) (D11/2/3)[3]។ មេធាវីរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានទទួលដំណឹងពីដីកាសម្រេចនេះទេ។

៤. ប្រយោគចុងក្រោយនៃដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំសម្រាប់<u>សំណុំរឿង០០៣</u> ចែងថា "... សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសម្រេចដូចតទៅ៖ ... **បដិសេធ**ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើម

---

[1] នៅក្នុងសំណុំរឿង០០២ ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានផ្តល់ឋានៈជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ពាក្យសុំលេខ D22/2073) និងនៅក្នុងសំណុំរឿង០០១ ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៩ (ថ្ងៃទី៥៩) នៃដំណើរការនីតិវិធីសវនាការប្រឆាំង ខុច (ប្រតិចារឹតលេខ E1/63.1)។

[2] សូមមើល៖ http://www.eccc.gov.kh/en/articles/statement-co-investigating-judges។

[3] ក.ស.ច.ស "ដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់លោក រ៉ប មីល (Rob Hamill)" ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១០ [sic] ឯកសារលេខ D11/2/3។

បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង00៤ និងសំណើសុំដទៃទៀតពាក់ព័ន្ធនឹងពាក្យសុំនេះ"[4] (គួសបញ្ជាក់បន្ថែម)។ ទោះបីការច្រានចោលក្នុងសំណុំរឿង00៤ គួរត្រូវបានបញ្ចូលក្នុងឯកសារលេខ D5/2/3 ក៏ដោយ ក៏ឯកសារនេះមិនត្រូវបានបញ្ជូនទៅឲ្យម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬមេធាវីរបស់គាត់ឡើយ ទោះបីមានការប៉ុនប៉ងជាច្រើនសារដើម្បីទទួលបានឯកសារនេះក៏ដោយ។

៥. ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលតំណាងដោយមេធាវីជាតិគឺលោក សំ សុគង់ និង មេធាវីអន្តរជាតិគឺអ្នកស្រី Lyma NGUYEN តទៅនេះសូមប្តឹងឧទ្ធរណ៍ទៅលើការបដិសេធមិនទទួលស្គាល់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់គាត់។ លិខិតប្រគល់សិទ្ធិដោយអាណត្តិ (**POA**) ដែលបានដាក់តាមពេលកំណត់ទៅផ្នែកគាំពារជនរងគ្រោះនៅថ្ងៃទី ២០ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២0១១ មានភ្ជាប់នៅ**<u>ឧបសម្ព័ន្ធក</u>**[5]។

៦. នៅថ្ងៃទី ១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២0១១ មេធាវីអន្តរជាតិរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានដាក់សំណើសុំមើលសំណុំរឿង00៣ និង00៤[6]។ មកត្រឹមថ្ងៃទី ១៧ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២0១១ មេធាវីរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានទទួលការឆ្លើយតបណាមួយចំពោះខ្លឹមសារបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅ

---

[4] មិនមានភាពច្បាស់លាស់ទេដែលថា តើនេះជាកំហុសនៃការវាយអត្ថបទ ហើយដីកាសម្រេចនេះមានន័យសំដៅដល់ការបដិសេធក្នុងសំណុំរឿង00៣ ឬមួយយ៉ាងណាទេ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី មកទល់នឹងពេលនេះ មិនមានដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលពាក្យសុំណាមួយក្នុងសំណុំរឿង00៤ ត្រូវបានផ្ញើជូនម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬមេធាវីរបស់គាត់ឡើយ។

[5] វិធានផ្ទៃក្នុង២៣*ស្វូនពីរ*(២) (វិសោធនកម្មលើកទី៧) វិធាន២៣*ស្វូនពីរ*(២) ចែងថា៖ "នៅពេលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានតំណាងដោយមេធាវី សិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនឹងត្រូវបានអនុវត្តតាមរយៈមេធាវីនោះ"។ នៅក្នុងពាក្យបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ មានការសន្និដ្ឋានថា តាមរយៈបទដ្ឋានទាំងអស់នៃភាពយុត្តិធម៌ ការដាក់ជូនឯកសារលិខិតផ្ទេរសិទ្ធិដល់មេធាវីទៅកាន់ផ្នែកគាំពារជនរងគ្រោះមានភាពពេញលេញ ក្នុងការផ្តល់ឲ្យលោកមានអ្នកតំណាងស្របច្បាប់ដើម្បីបំពេញការងារក្នុងនាមគាត់ជាទូទៅ និងសម្រាប់ជាគោលបំណងនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះផងដែរ។

[6] សារអេឡិចត្រូនិកពីមេធាវីអន្តរជាតិតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នកស្រី Lyma NGUYEN ផ្ញើជូនក្រឡាបញ្ជីនៃការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលមានចំណងជើងថា "សំណើសុំចូលមើលសំណុំរឿង00៣ និង00៤" ចុះថ្ងៃទី ១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២0១១។ នៅថ្ងៃទី ៤ ខែ ឧសភា បុគ្គលិករបស់ ក.ស.ច.ស បានថ្លែងថា ពួកគេមិនអាចជួយតាមសំណើនេះឲ្យមានប្រសិទ្ធភាពបានទេ។ នៅថ្ងៃទី ៤ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២0១១ អ្នកស្រី NGUYEN បានសរសេរលិខិតដោយផ្ទាល់ផ្ញើជូនសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ហើយនៅថ្ងៃទី ៩ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២0១១ ក៏មានលិខិតមួយផ្ញើជូនទៀត ដើម្បីបន្តតាមដានដំណើរការនេះ។ មកដល់ពេលនេះ អ្នកស្រីមិនទាន់បានទទួលការឆ្លើយតបណាមួយនៅឡើយទេ។

ឡើយទេ ទាក់ទិននឹងសំណើសុំចូលមើលសំណុំរឿងដែលពាក់ព័ន្ធ[7] ដែលមកដល់ពេលសរសេរបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ មេធាវីរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានដឹងពីវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរនៅក្នុងសំណុំរឿង00៤ នៅឡើយទេ[8]។

៧. នៅថ្ងៃទី ១៦ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២0១១ អ.ប.ជ បានទទួលសំណើជាភាសាខ្មែរ និងភាសាអង់គ្លេស[9] សុំពន្យារកាលបរិច្ឆេទចុងក្រោយសម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ម្ចាស់បណ្តឹង ដែលកំពុងរង់ចាំការសម្រេចពីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអំពីការចូលមើលសំណុំរឿង (**សំណើសុំ**) ដោយមានភ្ជាប់ជាមួយនូវសេចក្តីជូនដំណឹងពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។ បន្ថែមទៅលើការសុំពន្យារកាលបរិច្ឆេទចុងក្រោយដោយកំពុងរង់ចាំការសម្រេចទៅលើការចូលមើលសំណុំរឿង សំណើសុំនេះសុំសំណើសុំបន្ថែម ឬជាសំណើសុំថ្មី ដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យដាក់សារណាបន្ថែមទៀតបន្ទាប់ពីអនុញ្ញាតឲ្យមើលសំណុំរឿង ដើម្បីជាប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ផ្នែកនីតិវិធី និងគោលការណ៍មូលដ្ឋាននៃយុត្តិធម៌ និងអនុលោមទៅតាមវិធាន២៣ស្តួន ដែលចែងថា "លើកលែង និង

---

[7] មកត្រឹមថ្ងៃទី ១២ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២0១១ ជាកាលបរិច្ឆេទដែលម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានទទួលការច្រានចោលពាក្យសុំរបស់ខ្លួនទាក់ទិននឹងសំណុំរឿង00៣ តាមរយៈសំបុត្រនៅប្រទេសន្វូវែលហ្សេឡង់ ដោយមិនមានការឆ្លើយតបពេញលេញចំពោះសំណើសុំចូលមើលសំណុំរឿងទេ។

[8] វិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង00៣ ត្រូវបានសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រកាសឲ្យដឹងតាមរយៈសេចក្តីថ្លែងការណ៍ព័ត៌មានមួយ "សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាក់ទិននឹងសំណុំរឿង00៣" ចុះថ្ងៃទី ៩ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២0១១ នៅក្នុងគេហទំព័រ៖ http://www.eccc.gov.kh/en/articles/statement-international-co-prosecutor-regarding-case-file-003។

[9] CPLs "សំណើសុំពន្យារកាលបរិច្ឆេទចុងក្រោយសម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់លោក រ៉ប មីល (Rob Hamill) ដោយរង់ចាំការសម្រេចលើសំណើសុំចូលមើលសំណុំរឿង00៣ និង00៤" ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២0១១។ មកត្រឹមថ្ងៃសរសេរពាក្យបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ មិនទាន់មានលេខយោងឯកសារត្រូវបានផ្តល់ជូនសម្រាប់ជូនដំណឹងស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬសំណើសុំពន្យារកាលបរិច្ឆេទចុងក្រោយទេ។ សូមយោងផងដែរទៅដល់សារអេឡិកត្រូនិកដែលអ្នកស្រី Lyma NGUYEN បានផ្ញើជូនក្រឡាបញ្ជី អ.ប.ជ ដែលមានចំណងជើងថា "បន្ទាន់ និងសំខាន់៖ ប្រព័ន្ធដាក់ឯកសារអេឡិកត្រូនិកមិនដំណើរការ មិនអាចដាក់ឯកសារស្តីពីការជូនដំណឹងនៃការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាក់ទិននឹងដីកាសម្រេចស្តីពីការច្រានចោលពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង00៣" ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២0១១។

លុះត្រាតែពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានបដិសេធចោល អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចអនុវត្តសិទ្ធិជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបាន"។

៨. ដោយហេតុថា នៅពេលដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចមិនទទួលបាននូវការឆ្លើយតបណាមួយនោះ តទៅនេះសហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីស្នើសុំបន្តបំពេញការងារជាអ្នកតំណាងតទៅទៀតទាក់ទិននឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះនៅក្នុងពេលពេលវេលាដែលសមរម្យ ចាប់ពីពេលដែលអនុញ្ញាតឱ្យចូលមើលសំណុំរឿង។

II. ច្បាប់ និងវិធានជាធរមាន

៩. ច្បាប់ និងវិធានផ្នែកក្នុងពាក់ព័ន្ធដែលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះយោងរួមមាន៖ វិធានផ្នែកក្នុង១៤, ២១, ២៣, ២៣*ស្ថន*, ២៣*ស្ថនបី*, ៥៣, ៥៥ និង ៧៧*ស្ថន* (វិសោធនកម្មលើកទី៧) មាត្រា១០ថ្មីនៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក (**ច្បាប់ អ.វ.ត.ក**)[10] មាត្រា៥(២) និង ២(៣) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា (**កិច្ចព្រមព្រៀង**)[11] *សេចក្តីប្រកាសស្តីពីគោលការណ៍មូលដ្ឋាននៃយុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះដោយសារឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការបំពានអំណាច* (**គោលការណ៍មូលដ្ឋាន**)[12] មាត្រា១៤ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (ICCPR) និងមាត្រា៣ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ (**សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត**)[13]។

---

[10] ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ចុះថ្ងៃទី ២៧ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០០៤ (នស/រកម/១០០៤/០០៦)។

[11] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្តីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជាទ្បវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ថ្ងៃទី ៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០៣។

[12] *សេចក្តីប្រកាសស្តីពីគោលការណ៍មូលដ្ឋាននៃយុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះដោយសារឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការបំពានអំណាច* ដែលបានអនុម័តដោយសេចក្តីសម្រេចដោយមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិលេខ 40/34 ថ្ងៃទី ២៩ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៨៥ (តទៅនេះហៅថា "គោលការណ៍មូលដ្ឋាននៃយុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះ")។

[13] ដែលត្រូវបានអនុម័ត និងអនុញ្ញាតឱ្យចុះហត្ថលេខា ផ្តល់សច្ចាប័ន និងចូលជាភាគីដោយសេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិលេខ 2200A (XXI) ថ្ងៃទី ១៦ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៦៦ ចូលជាធរមានថ្ងៃទី ២៣ ខែ មីនា ឆ្នាំ ១៩៧៦ អនុលោមទៅតាមមាត្រា៤៩ នៅគេហទំព័រ៖ http://www2.ohchr.org/english/law/ccpr.htm។

III. បទដ្ឋានៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

១០. វិធាន ៧៧ *ស្ទួន* គឺជាវិធានពិសេសសម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើការទទួលយករបស់ ក.ស.ច.ស[14]។ បញ្ញត្តិពិសេសសម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយក បានកំណត់យ៉ាងច្បាស់លាស់អំពីបទដ្ឋាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។ សំអាងហេតុត្រូវបានកំហិតត្រឹមកំហុសឆ្គងលើអង្គហេតុ និង/ឬ លើអង្គច្បាប់ ក្នុងការចេញសេចក្តីសម្រេច។

IV. ការឧទ្ធរណ៍ស្ថាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

១១. អនុលោមតាមវិធាន ៧៧ *ស្ទួន*(១) និង(២) ដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អាចត្រូវប្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងរយៈពេល ១០ ថ្ងៃ ចាប់ពីថ្ងៃទទួលដំណឹងពីដីកាសម្រេចនេះ។ ដោយហេតុថា ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានទទួលដំណឹងពីដីកាសម្រេចលើការទទួលយកក្នុងសំណុំរឿង០០៣ នៅថ្ងៃទី ១២ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ កាលបរិច្ឆេទចុងក្រោយនៃការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចទាំងនេះគឺនៅ**ថ្ងៃទី ២៤ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១**[15]។ បើតាមការអនុវត្តនៃវិធាន ៣៩(៣) ទាក់ទងនឹងការលើកកាលបរិច្ឆេទចុងក្រោយនៅថ្ងៃធ្វើការបន្ទាប់ ដោយសារថា កាលបរិច្ឆេទចុងក្រោយពិតប្រាកដគឺនៅថ្ងៃទី ២២ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ គឺជាថ្ងៃអាទិត្យ ហើយថ្ងៃទី ២៣ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ ជាថ្ងៃបុណ្យជាតិកម្ពុជា។

---

[14] វិធាន ៧៧ *ស្ទួន* ត្រូវបានអនុម័តជាលើកដំបូងនៅថ្ងៃទី ៩ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១០ និងត្រូវបានតម្កល់ទុកក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងដែលមានធ្វើវិសោធនកម្មលើកទី៧។ វាបានចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី ២៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១១។

[15] កាលបរិច្ឆេទចុងក្រោយនៅថ្ងៃទី ២៤ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ ត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយក្រឡាបញ្ជី អ.ប.ជ ក្នុងសារអេឡិកត្រូនិកដែលមានចំណងជើងថា "ការឆ្លើយតបបន្ទាន់ដែលចាំបាច់៖ ការជូនដំណឹងស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង០០៣" ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១។

១២. អនុលោមតាមវិធាន ៧៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សេចក្តីជូនដំណឹងស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ (**អ.ប.ជ**) នៅថ្ងៃទី ១៦ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១[១៦]។

១៣. នៅថ្ងៃដដែលនោះ សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានដាក់ "សំណើសុំព្យួរកាលបរិច្ឆេទចុងក្រោយសម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើការទទួលស្គាល់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់លោក Robert Hamill ដោយកំពុងរង់ចាំការសម្រេចលើការអនុញ្ញាតឲ្យចូលមើលសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤"[១៧]។

១៤. តាមការពន្យល់ពីក្រឡាបញ្ជីរបស់ ក.ស.ច.ស បានឲ្យដឹងថា ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានបដិសេធមិនទទួលយកជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ហេតុនេះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះទាក់ទិននឹងការច្រានចោលទាំងពីរករណីនេះ។

១៥. ដោយសារក្នុងពេលដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ នៅកម្ពុជាជាថ្ងៃឈប់សម្រាកបុណ្យជាតិច្រើន អង្គភាពបកប្រែ (**ITU**) របស់ អ.វ.ត.ក បានជូនដំណឹងមកសហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីថា អង្គភាពនេះអាចបកប្រែបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះត្រឹមកាលបរិច្ឆេទចុងក្រោយថ្ងៃទី ២៤ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ ប្រសិនបើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានបញ្ជូនឲ្យបកប្រែនៅថ្ងៃទី ១៨ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ការបញ្ជាក់ពីបញ្ហានេះមិនទាន់បានធ្វើនៅឡើយទេ ដោយសារថា ថ្ងៃទី ១៦ និង ទី ១៧ ខែ មេសា ជាថ្ងៃបុណ្យជាតិ ហើយពុំមានបុគ្គលិកមកបំពេញការងារទេ[១៨]។ សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនឹងបញ្ជូនបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះទៅអង្គភាពបកប្រែនៅថ្ងៃទី ១៨ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ ដោយរំពឹងថានឹងដាក់ជូនឯកសារនេះជាភាសាខ្មែរ និងភាសាខ្មែរអង់គ្លេស នៅថ្ងៃទី ២៤ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ ដោយអាស្រ័យទៅលើលទ្ធភាពរបស់អង្គភាពបកប្រែបំពេញការងារនេះ។

---

[១៦] មកត្រឹមថ្ងៃសរសេរពាក្យបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ លេខយោងឯកសារមិនទាន់ត្រូវបានផ្តល់ឲ្យទេ។

[១៧] មកត្រឹមថ្ងៃសរសេរពាក្យបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ លេខយោងឯកសារមិនទាន់ត្រូវបានផ្តល់ឲ្យទេ។

[១៨] សារអេឡិកត្រូនិកអង្គភាពបកប្រែផ្ញើជូនមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលមានចំណងជើងថា "ការឆ្លើយតបជាបន្ទាន់ដែលចាំបាច់៖ ការដាក់ពាក្យបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ សម្រាប់បកប្រែ" ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១។

១៦. ដីកាសម្រេចលើការទទួលស្គាល់របស់ ស.ច.ស (D11/2/3) រួមមានសេចក្តីសម្រេចស្តីពីការទទួលស្គាល់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ អាស្រ័យហេតុនេះ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចនេះ គួរត្រូវបានទទួលយកចំពោះអង្គហេតុ និងត្រូវបានដាក់ទៅតាមពេលវេលាកំណត់។

V. សេចក្តីសន្និដ្ឋានបឋម

១៧. មុនពេលការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា (**ក.ស.ព**) ចេញសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាននៅថ្ងៃទី ៩ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១[១៩] មិនមានសញ្ញាពីអង្គភាពណាមួយរបស់ អ.វ.ត.ក បង្ហាញពីអត្តសញ្ញាណរបស់ជនត្រូវចោទក្នុងសំណុំរឿង០០៣ និង០០៤ ទេ។ បទឧក្រិដ្ឋដែលមានរៀបរាប់ក្នុងសំណុំរឿង០០៣ ដែលមានរៀបរាប់ក្នុងសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាននោះ រួមមាន មន្ទីរសន្តិសុខ ស២១ និង "ការចាប់ជនជាតិបរទេសនៅសមុទ្រខាងក្រៅកម្ពុជា និងការឃុំខ្លួនពួកគេដោយខុសច្បាប់ ការបញ្ជូនអ្នកទាំងនោះទៅ ស២១ ឬ ការសម្លាប់" និង "ព្រលានយន្តហោះកំពង់ឆ្នាំង"។ អាស្រ័យហេតុនេះ មានមូលដ្ឋានរឹងមាំនានាដែលអាចឲ្យជឿបានថា ក្នុងចំណោមបុគ្គល ៥ រូបដែលស្ថិតក្រោមកិច្ចស៊ើបសួរ ក៏មាន [redacted] ផងដែរ[២០]។

---

[១៩] សេចក្តីថ្លែងការណ៍ព័ត៌មាន៖ "សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាក់ទិននឹងសំណុំរឿង០០៣" ចុះថ្ងៃទី ៩ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ នៅក្នុងគេហទំព័រ៖ http://www.eccc.gov.kh/en/articles/statement-international-co-prosecutor-regarding-case-file-003។

[២០] Julia Wallace, "សាលាក្តីបានដកវិញនូវការប្រកាសមេធាវីការពារក្តីថ្មី" ព្រឹត្តិប័ត្រព័ត៌មានឌីកម្ពុជាឌៃលី ចេញផ្សាយថ្ងៃទី ១ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១ ទំព័រ២៦។ សូមមើលផងដែរ James O'Toole និង ជាង សុខា "អតីតកម្មាភិបាលក្នុងបណ្តឹង" កាសែតភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍ ចេញផ្សាយថ្ងៃទី ៤ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១ [redacted]

១៨. ពាក្យសុំរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានធ្វើឡើងអនុលោមទៅតាមវិធាន២៣*ឆ្លង* ដែលចែងថា ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចទទួលយកបាន ប្រសិនបើជនរងគ្រោះអាចបង្ហាញថាខ្លួនបានទទួលរងនូវព្យសនកម្មខាងរូបរាងកាយ ខាងសម្ភារៈ ឬ ផ្លូវចិត្ត ដោយផ្ទាល់ពីបទឧក្រិដ្ឋណាមួយប្រឆាំងនឹងជនត្រូវចោទ។ បើតាមសន្ទានុក្រមនៃវិធានផ្ទៃក្នុង "ជនត្រូវចោទ" (*personne mise en examen*) ជា "បុគ្គលណាម្នាក់ដែលត្រូវចោទប្រកាន់ចំពោះរឿងក្តីណាមួយ ក្នុងចន្លោះពេលពីមានដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ រហូតដល់ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ឬ ដីកាលើកលែងចោទប្រកាន់"។

១៩. ពាក្យសុំនេះក៏ស្របទៅនឹងសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ (**សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត**)[២១] ផងដែរ ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា៣.៣ ថា "ជនរងគ្រោះអាចដាក់ពាក្យសុំដើម្បីតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តែនៅពេលដែលសំណុំរឿងស្ថិតនៅក្នុងកិច្ចស៊ើបអង្កេត ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត (...)"។ ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី ៧ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៩ មក ស.ច.ស បានទទួលដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរទីពីរ និងទីបី ដែលយោងទៅដល់សំណុំរឿង០០៣ និង០០៤ ដែលក្នុងសំណុំរឿងនេះ ជនរងគ្រោះអាចដាក់ពាក្យសុំបាន។

២០. ពាក្យសុំរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានបង្ហាញពីព្យសនកម្មដោយផ្ទាល់ដែលម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ និងគ្រួសារ បានទទួលរងពីអំពើឧក្រិដ្ឋ ដែលមានមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការជឿបានថា "ជនត្រូវចោទ" (ដែលកំពុងស្ថិតក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរ) ត្រូវទទួលខុសត្រូវ។

២១. ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍សូមរក្សាសិទ្ធិមានតំណាងរបស់ខ្លួនបន្តទៀត នៅពេលសំណើចូលសុំមើលសំណុំរឿង០០៣ និង០០៤ ត្រូវបានអនុញ្ញាតដល់មេធាវីរបស់គាត់។

VI. ទង្វើកំរណ៍

១. មូលដ្ឋានទីមួយនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

[២១] សេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ (០២/២០០៧ វិសោធនកម្មលើកទី១) ថ្ងៃទី ២៧ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០០៨។

ស.ច.ស បានរំលោភវិធាន២១(គ) "ដើម្បីធានាសច្ចភាពតាមផ្លូវច្បាប់ និងតម្លាភាព" នៅពេលបដិសេធមិនទទួលយកម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដោយសំអាងថាគាត់ជា "ជនរងគ្រោះប្រយោល"

២២. ពាក្យពេចន៍នៅក្នុងដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំ D11/2/3 មានន័យមិនច្បាស់លាស់ទេ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី តាមអ្វីដែលអាចយល់បានពីការរៀបចំសេចក្តីព្រាងនោះ វាទំនងជាលេចឡើងនូវមូលដ្ឋានសម្រាប់បដិសេធការទាមទាររបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយថា គាត់មិនមែនជាជនរងគ្រោះ "ផ្ទាល់" ទេ តែផ្ទុយទៅវិញគាត់ជាជនរងគ្រោះ "ប្រយោល"។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ផ្នែកចុងក្រោយនៃដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំផ្តល់ការសន្និដ្ឋានថា ក.ស.ច បានសម្រេចថា គាត់មិនជា "ជនរងគ្រោះ" ទាល់តែសោះ។

២៣. បើតាមការពន្យល់នៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់ ក.ស.ព គឺថា "ការចាប់ចង ជនជាតិបរទេសនៅក្បែរតំបន់ឆ្នេរសមុទ្រកម្ពុជា" និងការឃុំឃាំង និងសម្លាប់ពួកគេនៅ ស២១ គឺស្ថិតក្នុងវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ហេតុនេះដីកាសម្រេចលើការទទួលយកពាក្យសុំផ្តោតទៅលើនិយមន័យនៃពាក្យថា "ជនរងគ្រោះ" និង ព្យសនកម្មដែលបណ្តាលមកពី "ទំនាក់ទំនងហេតុផលដោយផ្ទាល់" រវាងបទឧក្រិដ្ឋរបស់ជនត្រូវចោទ និងការសម្លាប់បងប្រុសរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។

២៤. ការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងបុគ្គលដែលត្រូវបានគេកំណត់អត្តសញ្ញាណថាជា [redacted] [redacted] មិនមានរួមចំណែកនៅក្នុងការសម្រេចបដិសេធចោលនោះទេ។ ប្រសិនបើតម្រូវឱ្យមានសារណាបន្ថែមទៀត សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចនឹងដាក់ជូនសារណាបន្ថែមទាក់ទិននឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់ [redacted]។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ដើម្បីបន្តបង្ហាញកំហុសឆ្គងរបស់ ស.ច.ស ក្នុងការបកស្រាយវិធាននោះ វាជាការចាំបាច់ដែលត្រូវបង្ហាញពីអង្គហេតុនានាដែលម្ចាស់បណ្តឹងពឹងផ្អែកនៅក្នុងពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ខ្លួន ដែលពេលនេះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នឹងពិនិត្យមើលចំណុចខាងក្រោម។

ក. អង្គហេតុពាក់ព័ន្ធនឹងបងប្រុសរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងនៅ ស២១

២៥. ម្ចាស់ពាក្យបណ្តឹងបានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសំណុំរឿង០០១ ប្រឆាំងនឹង កាំង ហ្គេកអ៊ាវ (ហៅ ឌុច) ដែលជាប្រធានមន្ទីរ ស២១ អំពីជោគវាសនារបស់បងប្រុសគាត់ឈ្មោះ Kerry Hamill ដែលគាត់ត្រូវបានឃុំឃាំង សួរចម្លើយ ធ្វើទារុណកម្ម និងសម្លាប់នៅ ស២១[២២]។ អង្គហេតុដែលរៀបរាប់នៅក្នុងទម្រង់បែបបទស្តីពីព័ត៌មានជនរងគ្រោះរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ (11-VSS-00002) មានដូចខាងក្រោម៖

២៦. នៅថ្ងៃទី ១៣ ខែ សីហា ឆ្នាំ ១៩៧៨ បងប្រុសរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ឈ្មោះ Kerry George Hamill ជាមេក្រុម និងជាសហកម្មសិទ្ធិករទូកក្តោងប្រវែង ២៨ ហ្វីតឈ្មោះ *Foxy Lady* ជាមួយសហកម្មសិទ្ធិករម្នាក់ទៀតជាជនជាតិកាណាដាឈ្មោះ Stuart Glass និងអ្នកដំណើរម្នាក់ជាជាតិអង់គ្លេសឈ្មោះ John Dewhirst បានឈប់សំចតនៅលើឆកមួយនៃកោះតាង ដែលមានចម្ងាយ ៥០ គីឡូម៉ែត្រពីឆ្នេរភាគនិរតីក្រុងព្រះសីហនុ។ នៅល្ងាចនោះ មានការបាញ់សំដៅទៅលើទូកក្តោង *Foxy Lady* និងនាវិកទាំងអស់ ដោយមិនបានព្រមានជាមុន។ Stuart Glass ដែលនៅលើដំបូលត្រូវបានគេបាញ់ត្រូវ។ Kerry ដែលនៅលើដំបូលដែរ ក៏ជួយលើក Stuart ដាក់លើទូកសង្គ្រោះ។ John Dewhirst ដែលនៅក្រោមដំបូលនាពេលបាញ់នោះ ក៏ឡើងមកលើ រួចគេចខ្លួនជាមួយ Kerry ដោយលោតចូលទៅក្នុងទឹក។

២៧. បន្ទាប់មក ទូកខ្សែរក្រហមដែលមានអាវុធក៏ចូលទៅចាប់បុរសទាំងពីរនាក់នោះ។ Stuart បានស្លាប់បាត់បង់ជីវិត រួចត្រូវបានបោះចូលក្នុងសមុទ្រ[២៣]។ បុរសទាំងពីរនាក់នោះត្រូវបានគេដាក់

---

[២២] យោងទៅដល់សក្ខីកម្មដែលបានប៉ះពាល់ដល់ជនរងគ្រោះ ដែលបានផ្តល់នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៩ នៅក្នុងប្រតិចារឹតលេខ E1/63.1។ សូមយោងផងដែរទៅដល់ចម្លើយសារភាពរបស់ John Dewhirst នៅ ស២១។

[២៣] "ចម្លើយសារភាព" របស់ John Dewhirst ពី ស២១ បានបង្ហាញពីរបៀបនៃការចាប់ខ្លួនដូចតទៅ៖ *នៅពេលរសៀលថ្ងៃទី ១៣ ពួកយើងគិតថាពួកយើងអាចឮសម្លេងទូកកាណូតយូរៗម្តងពេញមួយថ្ងៃ តែពួកយើងមិនដឹងច្បាស់ពីរឿងនេះទេ។ ក្រោយពេលយប់ងងឹតបានមកដល់បន្តិច ខ្ញុំក៏ចុះនៅខាងក្រោមដើម្បីចម្អិនបបរ រំពេចនោះស្រាប់តែមានទូកមួយចាប់ផ្តើមសំដៅមកក្បែរយើងយ៉ាងលឿន។ ខ្ញុំហៀបតែឡើងលើដំបូលទូកទៅហើយ នៅពេលដែលទូកនោះចាប់ផ្តើមបើកការបាញ់ប្រហារ និងមានគ្រាប់កាំភ្លើងមួយចំនួនបានបាញ់មកលើដងក្តោង ហេតុនេះខ្ញុំត្រូវនៅស្ងៀម ហើយបើកភ្លើងបំភ្លឺផ្លូវ។ ទូកដែលមានបំពាក់អាវុធនោះបានមកកាន់តែកៀក ហើយបានបញ្ចាំងភ្លើងមកលើពួកយើង។ ពួកគេបាញ់ត្រូវ Stuart ហើយ Kerry ជួយលើកដាក់គេទៅលើទូកសង្គ្រោះរួចបណ្តែតទៅសមុទ្រ... ។ ខ្ញុំ និង Kerry ឡើងទៅផ្នែកម្ខាងទូកដើម្បីសុវត្ថិភាព*

ច្រវាក់ជើង និងចងមុខ ហើយបន្ទាប់មកត្រូវបានគេនាំយកទៅឃុំឃាំងក្នុងរោងកុនមួយនៅក្រុងព្រះសីហនុ រយៈពេលមួយ ឬពីរថ្ងៃ មុននឹងបញ្ជូនទៅមន្ទីរសន្តិសុខ ស២១ នៅភ្នំពេញ។

២៨. នៅ ស២១ បុរសទាំងពីរនាក់ត្រូវបានគេសួរចម្លើយ និងធ្វើទារុណកម្ម រួមមានការឆក់ខ្សែភ្លើងផង។ នៅទីបំផុត អ្នកទាំងពីរត្រូវបានគេបង្ខំឲ្យចុះហត្ថលេខាលើចម្លើយសារភាពដោយអះអាងថា ពួកគេជាភ្នាក់ងារសេអ៊ីអា។ ចម្លើយសារភាពទាំងនេះមិនពិតទាល់តែសោះ។

២៩. នៅក្នុងចម្លើយសារភាពក្លែងក្លាយរបស់គាត់ Kerry បានប្រឌិតរឿងរ៉ាវអំពី "ការហ្វឹកហ្វឺនរបស់សេអ៊ីអា" ដោយបញ្ចូលទៅក្នុងហេតុការណ៍ពិតក្នុងជីវិតគាត់។ Kerry បានប្រើលេខទូរស័ព្ទនៅផ្ទះគ្រួសារ Hamill នាពេលនោះ (៨៧0៨) ជាលេខប្រតិបត្តិការរបស់សេអ៊ីអា គាត់បានរៀបរាប់ថា វរៈសេនីយ៍ឯក Sanders (ម្ចាស់ហាងមាន់បំពង Kentucky Fried Chicken) ជាថ្នាក់លើម្នាក់របស់គាត់ បានរៀបរាប់ឈ្មោះមិត្តភក្តិជាច្រើនថាជាសមាជិកសេអ៊ីអា ដែលជួយបណ្តុះបណ្តាលគាត់អំពីការយកស្មើបការណ៍របស់សេអ៊ីអា ហើយថា "លោក S. Tarr" ជាគ្រូបង្រៀនជំនាញការផ្លែងជាសាធារណៈ។ តាមពិត S. Tarr ជាឈ្មោះម្តាយម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍គឺអ្នកស្រី Esther តែប៉ុណ្ណោះ។

៣0. ចម្លើយសារភាពរបស់ Kerry ត្រូវបានចុះហត្ថលេខាប្រហែលពីរខែក្រោយពេលគាត់ត្រូវគេចាប់ខ្លួន ហើយមានការសន្មតថា គាត់ត្រូវបានគេសម្លាប់នៅអំឡុងពេលចុះហត្ថលេខាលើចម្លើយសារភាពនោះឯង។ វិធីសាស្ត្រពិតប្រាកដជាក់ស្តែងក្នុងការសម្លាប់ Kerry មិនត្រូវបានគេដឹងទេ[២៤]។

ខ. ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានទទួលរងព្យសនកម្មដោយផ្ទាល់ និងជាលក្ខណៈបុគ្គល

និងរង់ចាំរហូតដល់ពេលទូកដែលមានបំពាក់អាវុធនោះចូលមកចាប់ពួកយើងទៅ។ បន្ទាប់មក គេប្រាប់ខ្ញុំថា Stuart បានបាត់បង់ជីវិតទៅហើយ ហើយបានកប់នៅក្នុងសមុទ្រ។

[២៤] នៅក្នុងសំណុំរឿង00១ មានការនិយាយទៅដល់ជនជាតិបរទេសពីរនាក់ដែលត្រូវបានគេដាក់លើសំបកកង់ឡាន ហើយត្រូវបានគេចាក់សាំងដុតយ៉ាងសន្ធោរសន្ធៅ។ គេមិនបានដឹងច្បាស់ថាតើជនជាតិបរទេសទាំងពីរនាក់នោះនៅរស់ ឬស្លាប់នៅពេលនោះទេ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី លោក ជុំ ម៉ី បានប៉ាន់ស្មានថា ហ៊ឹម ហ៊ួយ និង មិត្តសឿ ជាអ្នកចូលរួមក្នុងការសម្លាប់នោះ។

៣១. ជាផលវិបាកផ្ទាល់ពីបទឧក្រិដ្ឋដែលបានប្រព្រឹត្តដោយមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" រួមទាំង [redacted] ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ និងគ្រួសារ បានទទួលរង៖

ក. ការខ្វាយខ្វល់ក្នុងចិត្ត និងក្តីសង្ឃឹម រយៈពេល ១៥ ខែ នៅពេលបាត់ដំណឹងពី Kerry ពីថ្ងៃទី ១៣ ខែ សីហា ឆ្នាំ ១៩៧៨ (ថ្ងៃដែល Kerry Hamill ត្រូវបានចាប់ខ្លួន) រហូតដល់ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៧៩។

ខ. ទុក្ខព្រួយដែលមិនអាចគណនាបាន នៅពេលគ្រួសារបានទទួលដំណឹងពីការចាប់ខ្លួន ការធ្វើទារុណកម្ម និងការសម្លាប់ Kerry នៅខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៧៨។

គ. ក្តីទុក្ខព្រួយមិនអាចរសាយបាននៅពេលមិនបានទទួលសាកសពដើម្បីយកទៅបញ្ចុះ។

ឃ. មានជំនឿថា Kerry ប្រហែលជាត្រូវគេយកទៅដុតទាំងរស់។

ង. ការធ្លាក់ទឹកចិត្តរបស់បងប្រុសរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឈ្មោះ John Hamill និងភាពហិង្សា និងអាកប្បកិរិយាខុសប្រក្រតីក្នុងសង្គម ហើយនៅទីបំផុតគាត់បានអត្តឃាត ៨ ខែ ក្រោយពីបានទទួលដំណឹងថា Kerry Hamill បានស្លាប់ដោយសារពួកខ្មែរក្រហមក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។

ច. ជម្ងឺដង្កាត់ផ្នែករាងកាយដែលប៉ះពាល់ចំពោះម្តាយរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានក្រោយមក ដែលរួមមាន រើម និងការឈឺខ្នងវ៉ាំរ៉ៃ និងពិការ។

ឆ. ការប៉ះពាល់ផ្លូវចិត្តពិតប្រាកដទៅលើគ្រួសារម្ចាស់បណ្តឹងទាំងមូល។

ជ. ការភ័យខ្លាចផ្លូវចិត្តដែលគ្រួសារទាំងមូលបន្តមាន រយៈពេល ៣០ ឆ្នាំចុងក្រោយ ដែលគ្របដណ្តប់ទៅលើការសម្រេចចិត្តក្នុងជីវិត។ និង

ឈ. ការញៀនស្រាពីពេលដែលម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅរៀន ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការអប់រំ និងទំនាក់ទំនងក្នុងសង្គមរបស់គាត់។

៣២. ម្ចាស់បណ្តឹងកំណត់ថា [redacted][២៥] និងអ្នកដទៃទៀតដែលស្ថិតក្នុងប្រភេទ "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋដែលស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក[២៦] ទទួលខុសត្រូវជាលក្ខណៈបុគ្គល និងជាបទព្រហ្មទណ្ឌចំពោះការចាប់ខ្លួន ការធ្វើទារុណកម្ម និងចុងក្រោយការសម្លាប់បងប្រុសគាត់ឈ្មោះ Kerry Hamill ជា**ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដែលរួមមាន**ការបញ្ជូនដោយបង្ខំ ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការដាក់ជាទាសករ ការធ្វើទារុណកម្ម ការសម្លាប់ និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (រួមមាន ការចាប់ពង្រត់ និងការឃើញផ្តាល់ភ្នែកនូវ

---

[២៥] [redacted]

បានកាន់តំណែងជាន់ខ្ពស់នៅក្នុងឋានានុក្រមនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលពួកគេមានឥទ្ធិពលក្នុងការរៀបចំ និងអនុវត្តគោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ("**ប.ក.ក**") ដោយផ្ទាល់ផង និងតាមរយៈអ្នកក្រោមបង្គាប់របស់ខ្លួនផង។ ក្នុងឋានៈជាប្រធានកងពលយោធា ប.ក.ក [redacted] មានការពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់ក្នុងការចាប់ខ្លួន និងបញ្ជូនកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមពីកងពលរបស់ខ្លួនទៅមន្ទីរ ស២១ ដើម្បីសម្លាប់។ ក្នុងឋានៈជាមន្ត្រីនៃអាជ្ញាធរតាមផ្លូវច្បាប់របស់រដ្ឋនៅក្នុង ប.ក.ក [redacted] មានការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌជាលក្ខណៈបុគ្គល ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋដែលបានប្រព្រឹត្តក្រោមការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ រួមមានបទឧក្រិដ្ឋប្រឆាំង Kerry Hamill ដែលបានប្រព្រឹត្ត [redacted] នៅលើដែនទឹកនៃប្រទេសកម្ពុជា។ [redacted] នឹងបានដឹង និងគួរតែបានដឹងពីការចាប់ខ្លួនបងប្រុសម្ចាស់បណ្តឹង និងមិត្តភក្តិគាត់នៅក្នុងដែនទឹកកម្ពុជា តាមរយៈវិទ្យុទាក់ទងរបស់គាត់។ គាត់មានសមត្ថភាពបញ្ជាឲ្យចាប់ខ្លួនពួកគេ និង/ឬ ដោះលែងបាន ដោយសារថា Kerry Hamill និង John Dewhirst (និង Stuart Glass ដែលបានបាញ់សម្លាប់នៅឯសមុទ្រឆ្នោះ) មិនមែនជាភ្នាក់ងារសេអ៊ីអាទេ។ ចំណុចនេះបានបង្កើតជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើប្រឆាំងនឹង [redacted] ចំពោះការខកខានមិនបានចាត់វិធានការរារាំងកុំឲ្យឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិកើតឡើង។ ក្នុងនាមជាមេបញ្ជាការដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះសកម្មភាពរបស់អ្នកក្រោមបង្គាប់របស់ខ្លួន [redacted] ត្រូវបានចាត់ទុកយ៉ាងច្បាស់ថាជា "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់" ស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់ **អ.វ.ត.ក** ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង **អ.វ.ត.ក**។ សូមមើល Stephen Heder និង Brian Tittemore ដែលមានចំណងជើងថា "បុគ្គលចំនួនប្រាំពីររូបដែលនឹងត្រូវយកទៅជំនុំជម្រះទោស៖ ការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋរបស់ពួកខ្មែរក្រហម" ("Seven Candidates for Prosecution: Accountability for the Crimes of the Khmer Rouge") (ឆ្នាំ ២00៩) ទំព័រ៤៩, ៥២, ៥៨ និង ៩៩-100។

[២៦] មាត្រា១ កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្តន្ទាទោសក្រោមច្បាប់កម្ពុជា នូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ថ្ងៃទី ៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២00៣។

ការសម្លាប់មិត្តភក្តិជិតស្និទ្ធ) និង**បទឧក្រិដ្ឋសង្គ្រាម** ដែលរួមមាន ការបញ្ជូនដោយខុសច្បាប់ ការឃុំឃាំងដោយខុសច្បាប់ ការចាប់ជាចំណាប់ខ្មាំង ការដកហូតនូវសិទ្ធិក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះសេចក្តីប្រកបដោយយុត្តិធម៌ ការប្រព្រឹត្តបៃបរអមនុស្សធម៌ ការធ្វើទារុណកម្ម ការធ្វើឲ្យរងការឈឺចាប់ខ្លាំងដោយចេតនា និងការសម្លាប់ដោយចេតនា[២៧]។

៣៣. [redacted]និងមនុស្សដទៃទៀតដែលស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការលើបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ត្រូវបានគេជឿថា បានដើរតួនាទីដោយផ្ទាល់ ដោយមានការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌជាលក្ខណៈបុគ្គលចំពោះគោលបំណងរួម និងការរៀបចំការចាប់ខ្លួន និងការសម្លាប់ជនស៊ីវិលបរទេស ជាពិសេសនៅក្នុងកងពលនានា[redacted]បានចាប់ខ្លួនបងប្រុសម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ឈ្មោះ Kerry Hamill)។ ពួកគេក៏បានដើរតួនាទីជាទូទៅផងដែរចំពោះបទឧក្រិដ្ឋនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាទាំងមូល ភ្ជាប់ជាមួយតួនាទីតាមផ្លូវច្បាប់របស់ពួកមន្ត្រីរដ្ឋកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យផង។ ម្យ៉ាងវិញទៀត អ្នកទាំងនោះត្រូវបានគេជឿថា ត្រូវទទួលខុសត្រូវតាមទ្រឹស្តីនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ[២៨]។

---

[២៧] ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានេះ រាល់កិច្ចស៊ើបសួរទៅក្នុងអង្គហេតុដែលបានលើកឡើងដោយម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងជនជាប់សង្ស័យនឹងជួយក្នុងការកំណត់ពីធាតុផ្សំគតិយុត្តិនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដោយសារថា Kerry Hamill និង John Dewhirst (និង Stuart Glass) ដែលជាជនជាតិបរទេស ត្រូវបានចាត់ទុកយ៉ាងច្បាស់ថាជា "ខ្មាំង" នៃរបបនេះ ជាប្រជាជនស៊ីវិលប្រឆាំងនឹងបទឧក្រិដ្ឋដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តយ៉ាងទូលំទូលាយ និងជាប្រព័ន្ធ។ ជាពិសេស មន្ទីរ S21 ដែលត្រូវបានគេស្គាល់ថាជាមន្ទីរសួរចម្លើយជនជាតិបរទេស ឬអ្នកដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាមានទំនាក់ទំនងជា "ភ្នាក់ងារ" បរទេស រួមមានជនជាតិបស្ចិមប្រទេស និងជនជាតិវៀតណាមដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ជាភ្នាក់ងារនេះ។ ទាក់ទិននឹងបទឧក្រិដ្ឋសង្គ្រាម ក្នុងនាមជាជនស៊ីវិល Kerry Hamill, John Dewhirst និង Stuart Glass ជាប្រភេទមនុស្សដែលត្រូវបានការពារដោយអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ និងពិធីសារនានា ហើយការស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៀតទៅក្នុងអង្គហេតុទាំងនេះអាចជួយឲ្យបង្កើតជាធាតុផ្សំគតិយុត្តិនៃបទឧក្រិដ្ឋសង្គ្រាមដែលបានកើតឡើង។

[២៨] សូមមើល Stephen Heder និង Brian Tittemore ដែលមានចំណងជើងថា "បុគ្គលចំនួនប្រាំពីររូបដែលនឹងត្រូវយកទៅជំនុំជម្រះទោស៖ ការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋរបស់ពួកខ្មែរក្រហម" ("Seven Candidates for Prosecution: Accountability for the Crimes of the Khmer Rouge") (ឆ្នាំ ២០០៩)។

គ. សេចក្តីសម្រេចរបស់ ស.ច.ស ទៅលើអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់

៣៤. ស.ច.ស យល់ឃើញថា "អ្នកដាក់ពាក្យសុំមិនបានបង្ហាញថា គាត់បានទទួលរងព្យសនកម្មផ្លូវចិត្ត ជាផលវិបាកដោយផ្ទាល់នៃការស្លាប់បងប្រុសរបស់គាត់ទេ"[២៩] ក្នុងសំណុំរឿង00៣។ ជាងនេះទៀត ទំនងជាថា ស.ច.ស មិនបានចាត់ទុកម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជា "ជនរងគ្រោះ" ទេ ដោយសារថា ទោះបី គោលការណ៍មូលដ្ឋាននៃយុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះដោយសារឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការបំពានអំណាច (ដែលបានដកស្រង់ដោយ ស.ច.សជា "គោលការណ៍មូលដ្ឋាន និងសេចក្តីណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានដំណោះស្រាយ និងការជួសជុលសំណងសម្រាប់ជនរងគ្រោះ") "ពិតជាបានរួមបញ្ចូលសមាជិកគ្រួសារផ្ទាល់ ឬអ្នកក្នុងបន្ទុកមែន តែលុះត្រាតែអ្នកទាំងនោះបានទទួលរងព្យសនកម្ម "ក្នុងការជួយជនរងគ្រោះ" (sic) ដែលករណីនេះមិនមែនជាករណីរបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំដែលក្រោយពេលបងប្រុសគាត់បានស្លាប់ ២ ឆ្នាំមក ហើយនៅកម្ពុជា ទើបគាត់បានទទួលដំណឹងនេះពីសារព័ត៌មានមួយនៅប្រទេសន្ទូវែលហ្សេឡង់នោះ"[៣០]។ ត្រង់ចំណុចនេះ ដីកាសម្រេចលើការទទួលយកពាក្យសុំ បានអះអាងដោយមិនត្រឹមត្រូវថា "រយៈពេល២ឆ្នាំ" តាមការពិត ការស្លាប់របស់បងប្រុសម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានចុះផ្សាយក្នុងសារព័ត៌មានប្រទេសន្ទូវែលហ្សេឡង់រយៈពេល ១៦ ខែ បន្ទាប់ពីព្រឹត្តិការណ៍នោះបានកើតឡើង។

៣៥. ប្រសិនបើមូលដ្ឋាននៃការបដិសេធនេះត្រូវបានយកទៅអនុវត្តនៅក្នុងសំណុំរឿង00១ ប្រឆាំងនឹង កាំង ហ្គេកអ៊ាវ វិញ ប្រហែលជាអ្នកដាក់ពាក្យសុំចំនួន ៨៦ ក្នុងចំណោម ៩0 នឹងត្រូវបានគេច្រានចោលមិនខាន ដោយសារថាមានតែអ្នកដាក់ពាក្យសុំចំនួន *ប្រាំ* នាក់ប៉ុណ្ណោះ ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុកជាអ្នករស់រានមានជីវិតដោយផ្ទាល់ ("ជនរងគ្រោះផ្ទាល់")។

---

[២៩] ក.ស.ច.ស "ដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់លោក រ៉ប មីល (Rob Hamill)" ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២0១0 [sic] ឯកសារលេខ D11/2/3 កថាខណ្ឌ៥-៩។

[៣0] ក.ស.ច.ស "ដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់លោក រ៉ប មីល (Rob Hamill)" ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២0១0 [sic] ឯកសារលេខ D11/2/3 កថាខណ្ឌ៩។

៣៦. ជាងនេះទៀត ការអនុវត្តតាមវិធីនេះជាការមិនសមហេតុផលទេ ប្រសិនបើអនុវត្តក្នុងស្ថានភាពដែលជនរងគ្រោះផ្ទាល់ស្លាប់ដោយសារបទល្មើស ព្រោះថាវិធីសាស្ត្រនេះមិនអនុញ្ញាតឲ្យសមាជិកគ្រួសារណាម្នាក់អាចក្លាយជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានទេ។ ការបដិសេធរបស់ ស.ច.ស ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននេះ បានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា មិនមានការអនុវត្តន៍ត្រឹមត្រូវនៃវិធាន និងគោលការណ៍ឲ្យបានត្រឹមត្រូវបានផ្លូវច្បាប់ទេ តែ*មាន*ការពាក់ព័ន្ធនឹងការគិតគូរពិចារណា និងទទួលឥទ្ធិពលនយោបាយ។

៣៧. តាមរយៈការបដិសេធពាក្យសុំរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ស.ច.ស បានរំលោភទៅលើគោលការណ៍នៃភាពយុត្តិធម៌ និងជាពិសេសទៅលើគោលការណ៍តម្លាភាព និងសច្ចភាព។ ដោយផ្អែកលើ*អង្គហេតុដូចគ្នា* ទៅនឹងអង្គហេតុដែលលើកឡើងនៅក្នុងពាក្យសុំសម្រាប់សំណុំរឿង០០៣ នេះ ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានទទួលយកជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅសំណុំរឿង០០១[៣១] និង០០២[៣២] ពោលគឺចំពោះព្យសនកម្មផ្លូវចិត្តដោយសារការបាត់បង់បងប្រុសឈ្មោះ Kerry Hamill។ នៅក្នុងសំណុំរឿងទាំងពីរនេះ គាត់ត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជាប្អូនប្រុសរបស់ជនរងគ្រោះផ្ទាល់។

៣៨. ស.ច.ស បានទទួលស្គាល់ថា ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានទទួលយកក្នុងសំណុំរឿង០០២ ដូចខាងក្រោម៖

> “សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទទួលស្គាល់ថា គាត់បានទទួលយកអ្នកដាក់ពាក្យសុំជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង០០២ តែវាច្បាស់ណាស់នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចនោះ (ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងក្រោមសម្ពាធដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនៃពេលវេលា ក្នុងការនាំយកសំណុំរឿង០០២ ទៅកាន់សវនាការ) ថា លក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃភាពដោយផ្ទាល់នៃទំនាក់ទំនងហេតុ និងបច្ច័យ មិនត្រូវបានពិនិត្យពិច័យឲ្យបានស៊ីជម្រៅនាពេលនោះទេ។ ... ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ការពិចារណាដែល

---

[៣១] រឿងក្តីប្រឆាំង កាំង ហ្គេចអ៊ាវ សំណុំរឿងលេខ ០០១/១៨ កក្កដា ២០០៧-អ.វ.ត.ក/អ.ជ.ស.ជ, សាលក្រម ថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ ឯកសារលេខ E188 កថាខណ្ឌ៦៥០។

[៣២] សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស ដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលមានអាស័យដ្ឋាននៅក្រៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ថ្ងៃទី ៦ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១០ ឯកសារលេខ D404។

នាំឱ្យចេញសេចក្តីសម្រេចនេះមិនចងកាតព្វកិច្ចទេ ហើយក៏មិនអាចរារាំងមិនឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត (បច្ចុប្បន្ន) មិនឱ្យអនុវត្តវិធានតាមវិធីមួយដែលនាពេលនេះយល់ថាជាការត្រឹមត្រូវបានដែរ"[៣៣]។

៣៩. ស.ច.ស ក៏បានទទួលស្គាល់បន្ថែមទៀតថា ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានទទួលយកជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង០០១ ដូចខាងក្រោម៖

"សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក៏ទទួលស្គាល់ផងដែរថា នៅក្នុងសាលក្រមលើសំណុំរឿង០០១ (sic) អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានទទួលយកអ្នកដាក់ពាក្យសុំជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តែ ស.ច.ស មិនអាចអនុវត្តតាមសំអាងហេតុ ... ដែលថា អ្នកដាក់ពាក្យសុំបានបង្ហាញថា "ព្យសនកម្មរបស់គាត់ជាផលវិបាកដោយផ្ទាល់នៃបទឧក្រិដ្ឋ ..." បានទេ"[៣៤]។

៤០. សហមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីកត់សម្គាល់ថា ចៅក្រម **ឃូ ប៊ុនឡេង** គឺជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិដែលនៅក្នុងសំណុំរឿង០០២[៣៥] នៅពេលដែលរូបគាត់ និងចៅក្រម Marcel LeMonde (ដែលពេលនេះជំនួសដោយចៅក្រម Siegfried BLUNK) ក្នុងការចេញដីកាសម្រេចលើការទទួលយកពាក្យសុំរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងសំណុំរឿង០០២ ដែលបានកត់សម្គាល់ថា មាត្រា៣.២ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តចែងថា *"ការខូចខាតផ្លូវចិត្ត អាចគិតទាំងការស្លាប់ញាតិសន្តាន ដែលជាជនរងគ្រោះដោយសារឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះ"* ... ត្រូវបានទទួលយកជាព្យានសកម្មដែលអ្នកដាក់ពាក្យសុំទទួលរង មិនចាំបាច់ត្រូវតែដោយផ្ទាល់ទេ តែជាលក្ខណៈបុគ្គល"[៣៦]។ ដីកាសម្រេចក្នុងសំណុំរឿង០០២ បានលើកឡើងថា៖

---

[៣៣] ក.ស.ច.ស "ដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់លោក រ៉ប មីល (Rob Hamill)" ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១០ [sic] ឯកសារលេខ D11/2/3 កថាខណ្ឌ៨។

[៣៤] ដូចជើងចំព័រខាងលើ កថាខណ្ឌ៩។

[៣៥] ដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលមានអាស័យដ្ឋាននៅក្រៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ថ្ងៃទី ៦ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១០ ឯកសារលេខ D404 កថាខណ្ឌ១៣។

[៣៦] សូមមើលជាឧទាហរណ៍ រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lubanga ថ្ងៃទី ៨ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៩, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង I (សំណុំរឿងលេខ ICC-01104-01106) កថាខណ្ឌ៤៩; រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Lubanga ថ្ងៃទី ១១ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៨ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង I (សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-01/06-1432 OA9 A010) កថាខណ្ឌ៣២។

"ដើម្បីពិនិត្យថាមានព្យសនកម្មផ្លូវចិត្តជាលក្ខណៈបុគ្គល សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតយល់ឃើញថា៖ (ក) វាមានការសន្មតទុកជាមុននៃព្យសនកម្មខាងផ្លូវចិត្ត សម្រាប់សមាជិកសាច់ញាតិជិតស្និទ្ធរបស់ជនរងគ្រោះផ្ទាល់។ ដើម្បីអនុវត្តលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដូចបានកំណត់នៅក្នុងដីកានេះ សញ្ញាណនៃសាច់ញាតិជិតស្និទ្ធមិនគ្រាន់តែរាប់បញ្ចូលឪពុកម្តាយ និងកូនទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងទំនាក់ទំនងជាប្តី/ប្រពន្ធ និងបងប្អូនបង្កើតរបស់ជនរងគ្រោះផ្ទាល់ផងដែរ។ ការសន្មតជាមុននឹងត្រូវចាត់ទុកថាមិនអាចជំទាស់/កែប្រែបាននៅក្នុងស្ថានភាពដូចខាងក្រោម៖

១. ក្នុងករណីដែលជនរងគ្រោះផ្ទាល់បានស្លាប់ ឬបាត់ខ្លួនបណ្តាលមកពីអំពើមួយដែលស្ថិតនៅក្រោមការស៊ើបសួរ។

២. ក្នុងករណីដែលជនរងគ្រោះផ្ទាល់ត្រូវបានជម្លៀសដោយបង្ខំ និងត្រូវបានបំបែកចេញពីសាច់ញាតិជិតស្និទ្ធដែលបណ្តាលមកពីអំពើណាមួយដែលស្ថិតនៅក្រោមការស៊ើបសួរ ដែលការបំបែកចេញពីគ្នានេះបង្កឱ្យសមាជិកសាច់ញាតិជិតស្និទ្ធទទួលរងនូវការឈឺចាប់ដែលឈានដល់កម្រិតទទួលយកបានថា ជាការទទួលរងព្យសនកម្មផ្លូវចិត្តជាលក្ខណៈបុគ្គល" [៣៧]។

៤១. ខណៈដែល ស.ច.ស មានកំហុសឆ្គងលើអង្គច្បាប់មួយចំនួននៅក្នុងដីកាសម្រេចលើការទទួលយកពាក្យសុំលេខ D11/2/3 កំហុសឆ្គងដោយផ្ទាល់គឺភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានៃការបកស្រាយផ្លូវច្បាប់ចំពោះវិធានផ្ទៃក្នុង និងសេចក្តីណែនាំអនុវត្តដែលពាក់ព័ន្ធ ដែលបង្កើតបានជាការរំលោភយ៉ាងច្បាស់ទៅលើវិធាន២១(១)(គ) ដែលធានាតម្លាភាព និងសច្ចភាពក្នុងដំណើរការនីតិវិធី។

៤២. ចៅក្រម **ឃូ ចុនឡេង** ជាចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដដែលដែលបានចេញដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំក្នុងសំណុំរឿង០០២។ នៅក្នុងករណីរបស់គាត់ ចៅក្រមរូបនេះខកខានមិនបានអនុវត្តឱ្យបានស៊ីសង្វាក់គ្នានូវការបកស្រាយសេចក្តីណែនាំអនុវត្ត និងវិធានផ្ទៃក្នុងដដែលដែលគាត់បានធ្វើក្នុងករណីពីមុនៗ។

---

[៣៧] ដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលមានអាស័យដ្ឋាននៅក្រៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ថ្ងៃទី ៦ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២0១0 ឯកសារលេខ D404 កថាខណ្ឌ១៤។

៤៣. គោលការណ៍សច្ចភាពតាមផ្លូវច្បាប់ តាមន័យចង្អៀត *(sensu stricto)* មាននិយាយថា មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិរំពឹងថាទទួលបានលទ្ធផលមួយតាមផ្លូវតុលាការដែលអាចព្យាករណ៍បាន និងបានការការពារពីការសម្រេចដែលមិនត្រឹមត្រូវ។ ការបដិសេធចោលដោយមិនសមហេតុផលចំពោះអ្នកដាក់ពាក្យសុំនៅក្នុងដីកាដែលរងការជំទាស់នេះ រំលោភលើគោលការណ៍យុត្តិធម៌តម្លាភាព ការទទួលខុសត្រូវ និងសច្ចភាពនៃវិធាន២១។ ទង្វើនេះក៏បានរំលោភផងដែរទៅលើគោលការណ៍នីតិរដ្ឋ ដែលថាប្រសិនបើអនុវត្តឲ្យបានស៊ីសង្វាក់គ្នា ចំពោះអង្គហេតុ*ដដែល* និងអង្គច្បាប់*ដដែល* នោះនឹងនាំឲ្យមាន*លទ្ធផលដដែល*មិនខាន[៣៨]។

២. គោលការណ៍នីតិរដ្ឋនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

ស.ច.ស បានរំលោភវិធាន២៣ស្នូន(១)(ខ) និងមាត្រា៣.២(គ) នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ

ក. ព្យសនកម្មជាលក្ខណៈបុគ្គលជាផលវិបាកដោយផ្ទាល់ពីបទឧក្រិដ្ឋ

៤៤. នៅក្នុងការបដិសេធសម្រាប់សំណុំរឿង00៣ ស.ច.ស បានសម្រេចថា "អ្នកដាក់ពាក្យសុំមិនបានបង្ហាញថា គាត់បានទទួលរងព្យសនកម្មផ្លូវចិត្តដូចបានចោទប្រកាន់ ដែលជាផលវិបាក**ដោយផ្ទាល់**នៃការស្លាប់បងប្រុសគាត់ទេ"[៣៩]។ ស.ច.ស បានសម្រេចបន្តទៀតថា៖

> "វិធាន២៣*ស្នូន*(១)(ខ)តម្រូវថា អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបង្ហាញថា គាត់បានទទួលរងព្យសនកម្មជាផលវិបាកដោយផ្ទាល់នៃបទឧក្រិដ្ឋប្រឆាំងនឹងជនត្រូវចោទ។ បើតាមការប្រើប្រាស់អត្ថន័យជាភាសាអង់គ្លេស ពាក្យថា "direct" ("ដោយផ្ទាល់") នៅក្នុងបរិបទនេះមាននិយាយថា បទឧក្រិដ្ឋនោះបណ្តាលឲ្យមានព្យសនកម្មដោយពុំមានទំនាក់ទំនងដោយផ្ទាល់រវាងហេតុ និងបច្ចុយទេ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី នៅក្នុងករណីនេះទំនាក់ទំនងផ្ទាល់ដែលបណ្តាលឲ្យមានព្យសនកម្មផ្លូវចិត្តដល់អ្នកដាក់ពាក្យសុំគឺជាការស្លាប់

---

[៣៨] អង្គការសហប្រជាជាតិ "ដូចម្តេចដែលថានីតិរដ្ឋ" នៅក្នុង៖ http://www.unrol.org/article.aspx?article_id=3។

[៣៩] ក.ស.ច.ស "ដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់លោក រ័ប មីល (Rob Hamill)" ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២0១0 [sic] ឯកសារលេខ D11/2/3 កថាខណ្ឌ៥។

បងប្រុសរបស់គាត់។ បើគ្មានទំនាក់ទំនងនេះទេ ព្យសនកម្មរបស់គាត់មិនអាចបណ្តាលមកពីបទឧក្រិដ្ឋនេះ បានឡើយ។ ចំណងហេតុ និងបច្ច័យនៅក្នុងករណីនេះជាទម្រង់សង្ខេបគឺជាៈ បទឧក្រិដ្ឋរបស់ជនត្រូវចោទ ការស្លាប់បងប្រុសគាត់ និងព្យសនកម្មរបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំ"។

៤៥. ទោះបី ស.ច.ស ទទួលស្គាល់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ក៏ដោយ ក៏ ស.ច.ស ឃើញថាសេចក្តីសម្រេចលើការទទួលយកពាក្យសុំក្នុងសំណុំរឿង០០២ ជាការមិនត្រឹមត្រូវ ដោយសារការសម្រេចនោះ "មិនបានពន្យល់ពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃពាក្យថា "ផ្តាល់" ហើយ "ទស្សនទាននេះ បើទោះជាមានចំណងជើងបែបនេះក្តី មិនពាក់ព័ន្ធនឹងលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃភាពដោយផ្តាល់នៃហេតុ និងបច្ច័យទេ"[40]។ ស.ច.ស បានបន្តថា "ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ការពិចារណាដែលនាំឲ្យចេញសេចក្តីសម្រេចនេះ មិនចងកាតព្វកិច្ចទេ..."[41]។

៤៦. ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលយកម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងសំណុំរឿង០០១ វិញ ស.ច.ស ទំនងជាលើកជាទឡ្ហីករណ៍ (ទោះបីមិនស្ថិតមានការឃើញច្បាស់ក៏ដោយ) ថា សាលក្រមលើសំណុំរឿង ០០១ បានលើកយោងទៅក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង និងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៦៤ ដែលថាអ្នកដែលបាន "រងព្យសនកម្មផ្តាល់ខ្លួន ដោយសារបទល្មើសនោះដោយផ្តាល់" អាចដាក់ពាក្យបណ្តឹង ដែលការយោងនេះមិន "មានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ទេ" ដោយសារ "មិនបានពន្យល់ពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃពាក្យថា "ដោយផ្តាល់""[42]។

៤៧. ទឡ្ហីករណ៍របស់ ស.ច.ស មានភាពចន្លោះប្រហោង ដោយសារតាមវិធីណាក៏ដោយ កង្វះនិយមន័យនៃពាក្យថា "ដោយផ្តាល់" នៅក្នុងបញ្ញត្តិច្បាប់ មិនអាចឲ្យមានការចេញសេចក្តីសម្រេចដែលមានកំហុសឆ្គងនោះទេ។ ការពិត គឺចៅក្រមជាអ្នកសម្រេចលើការបកស្រាយបញ្ញត្តិនានា។

---

[40] ដូចជើងចំព័រខាងលើ កថាខណ្ឌ៨។

[41] ដូចជើងចំព័រខាងលើ។

[42] ដូចជើងចំព័រខាងលើ កថាខណ្ឌ៩។

៤៨. វិធាន២៣*ស្ទួន*(១)(ខ) ចែងថា ដើម្បីឲ្យពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចទទួលយកបាន អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវ "បង្ហាញជលទ្ធផលដោយផ្ទាល់ពីបទឧក្រិដ្ឋ យ៉ាងហោចណាស់មួយនៃបទឧក្រិដ្ឋជាច្រើន ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់លើជនត្រូវចោទ ថាខ្លួនពិតជាបានទទួលរងនូវព្យសនកម្មខាងរូបរាងកាយ ខាងសម្ភារៈ ឬផ្លូវចិត្ត"។ ហេតុនេះ ធាតុផ្សំបីសំខាន់ដែលត្រូវបង្ហាញ និងបញ្ជាក់ដោយម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍រួមមាន៖ (១) អត្ថិភាពនៃព្យសនកម្ម (២) ជាលទ្ធផលដោយផ្ទាល់ពីបទឧក្រិដ្ឋ និង (៣) ព្យសនកម្មជាលក្ខណៈផ្ទាល់ខ្លួន។

៤៩. ការពិតដែលគ្មានការសង្ស័យនោះគឺថា ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានបង្ហាញពីព្យសនកម្មជាផ្ទាល់ខ្លួន ដែលគាត់ទទួលរងជាលទ្ធផលនៃការបាត់បង់បងប្រុសឈ្មោះ Kerry[៤៣]។ វិធាន២៣ *ស្ទួន*(១)(ខ) តម្រូវឲ្យមានលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដើម្បីអាចទទួលយកជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានថា ព្យសនកម្មដែលជនរងគ្រោះបានរងជា "***លទ្ធផលដោយផ្ទាល់ពីបទឧក្រិដ្ឋនោះ***"។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី និយមន័យនេះមិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងនូវនិយមន័យនៃពាក្យថា "ជនរងគ្រោះ" នៅក្នុងសន្ទានុក្រមនៃវិធានផ្ទៃក្នុងទេ ដែលចែងថា "ជនរងគ្រោះសំដៅទៅលើរូបវន្តបុគ្គល ឬនីតិបុគ្គលដែលបានទទួលរងព្យសនកម្ម ដោយសារអំពើឧក្រិដ្ឋកម្ម *ដែលស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ*"[៤៤] (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

៥០. ក្នុងការកំណត់លក្ខខណ្ឌតម្រូវដែលថា ព្យសនកម្មត្រូវតែជាលទ្ធផល***ដោយផ្ទាល់*** ពីបទឧក្រិដ្ឋ/បទល្មើស អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា ព្យសនកម្មអាចត្រូវបានទទួលរងដោយ "ជនរងគ្រោះផ្ទាល់ និងសាច់ញាតិជិតស្និទ្ធ"[៤៥]។ អង្គជំនុំជម្រះនេះបានបន្តទៀតថា "*នៅក្នុងករណីលើកលែងមួយចំនួន* ការខូចខាតដែលចោទប្រកាន់ដោយសមាជិកនៃគ្រួសារសាច់ឈ្វាយ

---

[៤៣] សូមមើលចំពាក់ព័ន្ធទម្រង់បែបបទព័ត៌មានអំពីជនរងគ្រោះលេខ 11-VSS-00002 ដែលរួមមានប្រតិចារឹតលេខ E1/63.1 នៃសវនាការសំណុំរឿង០០១ ដែលម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានផ្តល់ភ័ស្តុតាងពីផលប៉ះពាល់ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៩ (ថ្ងៃទី៥៩ នៃសវនាការ)។

[៤៤] សន្ទានុក្រមនៃវិធានផ្ទៃក្នុង (វិសោធនកម្មលើកទី៧)។

[៤៥] រឿងក្តីប្រឆាំង កាំង ហ្គេចអ៊ាវ សំណុំរឿងលេខ ០០១/១៨ កក្កដា ២០០៧-*អ.វ.ត.ក/អ.ជ.ស.ដ*, សាលក្រម ថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ ឯកសារលេខ E188 កថាខណ្ឌ៦៥៨។

របស់ជនរងគ្រោះ *ក៏អាច*ចាត់ទុកថាជាផលវិបាកនៃបទល្មើស"[៤៦](គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។ ជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងតម្រូវថា "អ្នកដាក់ពាក្យសុំមានលទ្ធភាពបង្ហាញភស្តុតាងទាំង*ភាពជាសាច់ញាតិ* និង*អត្ថិភាពនៃកាលៈទេសៈដែលបណ្តាលឲ្យមានចំណង*ពិសេសនៃ*សេចក្តីស្រឡាញ់* ឬអ្នកនៅក្នុងបន្ទុករបស់អ្នកដែលទទួលមរណភាព"[៤៧]។

៥១. នៅក្នុងសំណុំរឿង001 ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានទទួលយកជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីផ្អែកលើការបកស្រាយតាមន័យចង្អៀតនេះ ដែលលក្ខខណ្ឌតម្រូវអប្បរមានោះគឺត្រូវបង្ហាញថា "ព្យសនកម្មទទួលរងពីផលវិបាកដោយផ្ទាល់"[៤៨]។

ខ. មាត្រា៣.២(គ) នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ

៥២. ការបកស្រាយដែលសហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានប្រកាន់យក ត្រូវបានគាំទ្រយ៉ាងច្បាស់ដោយសេចក្តីណែនាំអនុវត្ត**ស្តីពីការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ** ដែលចែងថា៖

"ត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌដូចខាងក្រោម ដើម្បីអាចឲ្យចាត់ទុកថាជាជនរងគ្រោះ ដែលស្ថិតនៅក្នុងគោលបំណងរបស់ **អ.វ.ត.ក**៖

ក. អ្នកប្តឹងត្រូវជារូបវន្តបុគ្គល ឬ នីតិបុគ្គលដែលបានទទួលរងព្យសនកម្ម ដោយសារឧក្រិដ្ឋកម្មណាមួយស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការនៃ **អ.វ.ត.ក**។

ខ. ដើម្បីត្រូវបានកំណត់ថាបានរងព្យសនកម្ម អ្នកប្តឹងត្រូវបង្ហាញ៖

- ការខូចខាតខាងរាងកាយ សម្ភារៈ ឬផ្លូវចិត្ត និង
- ជាផលលំបាកដោយផ្ទាល់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មនោះ ជាព្យសនកម្មដោយផ្ទាល់ខ្លួន និងបានកើតមានពិតប្រាកដមកទល់ពេលបច្ចុប្បន្ន។"

គ. ព្យសនកម្មផ្លូវចិត្តអាចរួមទាំងការស្ទាប់របស់សាច់ញាតិដែលជាជនរងគ្រោះនៃបទឧក្រិដ្ឋបែបនេះ (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)

---

[៤៦] ដូចដើងចំព័រខាងលើ កថាខណ្ឌ៦៥៣។

[៤៧] ដូចដើងចំព័រខាងលើ កថាខណ្ឌ៦៥៣។

[៤៨] វិធីសាស្ត្របែបចង្អៀតនៅក្នុងសំណុំរឿង001 ត្រូវបានដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីប្តឹងឧទ្ធរណ៍ទៅអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ទាក់ទិននឹងការមិនទទួលយកពាក្យសុំរបស់ខ្លួន ហើយអង្គជំនុំជម្រះនេះកំពុងធ្វើសេចក្តីសម្រេច។

៥៣. សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត**ស្តីពីការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ**បានបញ្ជូលយ៉ាងច្បាស់នូវការស្នាប់របស់សាច់ញាតិជិតដែលជាជនរងគ្រោះ (ផ្ទាល់)។ ការបដិសេធមិនទទួលយកម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដោយផ្អែកលើសំអាងហេតុថា គាត់មិនមែនជាជនរងគ្រោះផ្ទាល់ ស.ច.ស បានរំលោភ និង/ឬ បានបកស្រាយដោយភ័ន្តច្រឡំទៅលើសេចក្តីណែនាំអនុវត្តដែលមានជាធរមាន។

៥៤. ដើម្បីឲ្យមានភាពពេញលេញ សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសូមយោងទៅដល់យុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការអន្តរជាតិ ដែលផ្តល់នូវការណែនាំលើសពីអ្វីដែលបានសម្រេចដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃ អ.វ.ត.ក ទៅទៀត។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការ ICC បានទទួលស្គាល់ទាំងជនរងគ្រោះផ្ទាល់ និងប្រយោល ហើយបានសម្រេចថា៖

> "បញ្ហាដែលត្រូវសម្រេចនោះគឺថា**តើព្យសនកម្មដែលទទួលរងនោះមានលក្ខណៈជាបុគ្គលផ្ទាល់ឬទេ។ ប្រសិនបើវាមានលក្ខណៈជាបុគ្គលនោះ គេអាចភ្ជាប់ព្យសនកម្មនោះជាមួយជនរងគ្រោះផ្ទាល់ និងប្រយោលបាន។** ថាតើបុគ្គលនោះបានទទួលរង ឬមិនបានទទួលរងព្យសនកម្មជាលទ្ធផលនៃបទឧក្រិដ្ឋដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការនៃតុលាការនោះក៏ដោយ ហើយដូច្នេះគាត់ជាជនរងគ្រោះនៅចំពោះមុខតុលាការ ត្រូវតែត្រូវសម្រេចដោយពិនិត្យមើលទៅលើកាលៈទេសៈពិសេសផ្សេងៗ"។[៤៩] (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)

៥៥. ជាងនេះទៅទៀត វិធាន៨៥(ក) នៃវិធាននីតិវិធី និងភស្តុតាង (**RPE**) នៃតុលាការ ICC *មិន*តម្រូវថា ព្យសនកម្មត្រូវតែជាផលវិបាក "**ដោយផ្ទាល់**" ទេ[៥០]។ ចំណុចនេះស្របទៅនឹងនិយមន័យនៃពាក្យថា "ជនរងគ្រោះ" នៅក្នុងសន្ទានុក្រមវិធានក្នុង ដែលដូចគ្នាបេះបិទនឹង RPE។ ជាលក្ខណៈអន្តរជាតិ ព្យសនកម្មដែលទទួលរងមិនចាំបាច់ត្រូវតែជា "លទ្ធផល**ដោយផ្ទាល់**នៃការប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការ" ទេ តែត្រូវតែជាលក្ខណៈបុគ្គល។

---

[៤៩] ស្តានភាពនៅសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Thomas Lubanga Dyilo សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-01/06-1432 ថ្ងៃទី ១១ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៨ កថាខណ្ឌ៣២។ គូសបញ្ជាក់បន្ថែម។

[៥០] វិធាន៨៥(ក) RPE នៃចែងថា៖ ""ជនរងគ្រោះ" មានន័យថាជារូបវន្តបុគ្គលដែលបានទទួលរងព្យសនកម្មជាលទ្ធផលនៃការប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋដែលស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់តុលាការ"។

៥៦. តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអន្តរអាមេរិកាំង (IACHR) បានផ្តល់សំណងដល់ក្រុមគ្រួសារសាច់ញាតិ និងដៃគូរបស់ជនរងគ្រោះ មិនត្រឹមតែក្នុងករណីនៃការបាត់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះទេ[៥១] តែទាំងក្នុងករណីសម្លាប់[៥២] និងក្នុងការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សធ្ងន់ធ្ងរដែលជនរងគ្រោះមិនបានស្លាប់ ឬបាត់ខ្លួន[៥៣] ផងដែរ។ តុលាការ IACHR យល់ឃើញថា គេអាចសន្និដ្ឋានបានថា ឪពុកម្តាយ កូនចៅ បងប្អូនបង្កើត និងដៃគូរបស់ជនរងគ្រោះផ្ទាល់ បានបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវទាំងនេះ ហើយអ្នកទាំងនោះត្រូវតែត្រូវបានចាត់ទុកថាជាជនរងគ្រោះប្រយោល[៥៤]។

---

[៥១] រឿងក្តី *Velásquez Rodríguez តទល់នឹង ប្រទេសហុងឌូរ៉ាស់ (ការជួសជុលព្យួរនកម្ម)* សាលក្រមថ្ងៃទី ២១ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៨៩ សៀរី គ លេខ៧ កថាខណ្ឌ៥០-៥២; សំណុំរឿង *Garrido និង Baigorria តទល់នឹង ប្រទេសអាហ្សង់ទីន (ការជួសជុលសំណង)* សាលក្រមថ្ងៃទី ២៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ១៩៩៨ សៀរី គ លេខ៣៩ កថាខណ្ឌ៦២, ៦៣; រឿងក្តី *Blake តទល់នឹង ប្រទេសហ្គាតេម៉ាឡា* សាលក្រមថ្ងៃទី ២២ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ៣៧; រឿងក្តី *Bámaca Velásquez តទល់នឹង ប្រទេសហ្គាតេម៉ាឡា (ការជួសជុលសំណង)* សាលក្រម ថ្ងៃទី ២២ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០២ សៀរី គ លេខ៩១ កថាខណ្ឌ៣៣-៣៦។

[៥២] រឿងក្តី *Aloeboetoe តទល់នឹង ប្រទេសស៊ូរីណាម (ការជួសជុលសំណង)* សាលក្រម ថ្ងៃទី ១០ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៩៣ សៀរី គ លេខ១៥ កថាខណ្ឌ៧១; រឿងក្តី *Panel Blanca តទល់នឹង ប្រទេសហ្គាតេម៉ាឡា (ការជួសជុលសំណង)* សាលក្រម ថ្ងៃទី ២៥ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០០១ សៀរី គ លេខ៧៦ កថាខណ្ឌ៨៥, ៨៦; រឿងក្តី *កុមារតាមចិញ្ចឹមថ្មល់ តទល់នឹង ប្រទេសហ្គាតេម៉ាឡា (ការជួសជុលសំណង)* សាលក្រម ថ្ងៃទី ២៦ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០០១ សៀរី គ លេខ៧៧ កថាខណ្ឌ៦៨; រឿងក្តី *Juan Humberto Sánchez តទល់នឹង ប្រទេសហុងឌូរ៉ាស់* សៀរី គ លេខ៩ សាលក្រម ថ្ងៃទី ៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០៣ កថាខណ្ឌ១៥២។

[៥៣] រឿងក្តី *Loayza Tamayo តទល់នឹង ប្រទេសប៉េរូ (ការជួសជុលសំណង)* សាលក្រម ថ្ងៃទី ២៧ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៩៨ សៀរី គ លេខ៤២ កថាខណ្ឌ៩២។

[៥៤] រឿងក្តី *Blake តទល់នឹង ប្រទេសហ្គាតេម៉ាឡា (ការជួសជុលសំណង)* សាលក្រម ថ្ងៃទី ២២ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ៣៧[ឪពុកម្តាយ និងបងប្អូនប្រុសស្រីរបស់អ្នកបាត់ខ្លួន ដោយគ្មានភ័ស្តុតាងផ្សេងពីនេះ]; រឿងក្តី *Loayza Tamayo តទល់នឹង ប្រទេសប៉េរូ (ការជួសជុលសំណង)* សាលក្រម ថ្ងៃទី ២៧ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៩៨ សៀរី គ លេខ៤២ កថាខណ្ឌ៩២ [មនុស្សទាំងអស់ដែលមានចំណងគ្រួសារជិតស្និទ្ធ ពោលគឺជាកូន ឪពុកម្តាយ និងបងប្អូនប្រុសស្រី]; រឿងក្តី *Juan Humberto Sánchez តទល់នឹង ប្រទេសហុងឌូរ៉ាស់* សាលក្រមថ្ងៃទី ៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០៣ សៀរី គ លេខ៩៩ កថាខណ្ឌ១៥២; រឿងក្តី *អ្នកជំនួញ ១៩ នាក់ តទល់នឹង ប្រទេសកូឡុំប៊ី* សាលក្រម ថ្ងៃទី ៥ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៤ សៀរី គ លេខ១០៩ កថាខណ្ឌ២៤៩ [កូន គូស្រករ ឪពុកម្តាយ និងបងប្អូនបង្កើត]។

៥៧. ប្រការដែលគួរឱ្យកត់សម្គាល់នោះគឺថា គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន បានកំណត់និយមន័យនៃពាក្យថា "ជនរងគ្រោះ" ក្នុងគោលការណ៍៥(៨) ថា៖

> "... ជនរងគ្រោះជាបុគ្គលដែលទទួលរងព្យសនកម្មជាលក្ខណៈបុគ្គលផង និងរួមគ្នាផង រួមទាំងព្យសនកម្មខាងផ្លូវកាយ ឬផ្លូវចិត្ត ការឈឺចាប់ផ្លូវចិត្ត ការបាត់បង់ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬការខូចខាតនូវសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន ...។ ក្នុងករណីសមស្រប និងដោយអនុលោមតាមច្បាប់ក្នុងប្រទេសផង ពាក្យថា **"ជនរងគ្រោះ" ក៏បានរាប់បញ្ចូលផងដែរនូវគ្រួសារផ្ទាល់ ឬអ្នកនៅក្នុងបន្ទុករបស់ជនរងគ្រោះផ្ទាល់** និងបុគ្គលដែលបានទទួលរងព្យសនកម្មក្នុងការធ្វើអន្តរាគមន៍ជួយជនរងគ្រោះក្នុងពេលមានគ្រោះភ័យ ឬដើម្បីរារាំងមិនឱ្យក្លាយជាជនរងគ្រោះ"[៥៥]។

៥៨. ស.ច.ស មានការភ័ន្តច្រឡំទាំងលើអង្គច្បាប់ និងអង្គហេតុ នៅពេលធ្វើការសន្និដ្ឋានថា ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនមែនជា "ជនរងគ្រោះ" ដោយសារ "គោលការណ៍មូលដ្ឋាន និងការណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានដំណោះស្រាយ និងសំណងសម្រាប់ជនរងគ្រោះ ។ល។ ... ពិតជាបានរួមបញ្ចូលសមាជិកគ្រួសារផ្ទាល់ ឬអ្នកក្នុងបន្ទុកមែន តែលុះត្រាតែអ្នកទាំងនោះបានទទួលរងព្យសនកម្ម "ក្នុងការជួយជនរងគ្រោះ" ...(sic)[៥៦]"។

៥៩. ស.ច.ស មានការភ័ន្តច្រឡំលើអង្គហេតុ ដោយសារម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានទទួលដំណឹងពីការស្លាប់បងប្រុសរបស់គាត់ រយៈពេល ១៦ ខែ (មិនមែន "២ ឆ្នាំ" ទេ) បន្ទាប់ពីហេតុការណ៍នោះ។ ស.ច.ស ក៏មានការភ័ន្តច្រឡំផងដែរដែលសន្និដ្ឋានថា "ការមិនបានធ្វើអន្តរាគមន៍" របស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដើម្បី "ជួយ" បងប្រុសគាត់ មានការពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងការទាមទាររបស់គាត់ធ្វើជាជនរងគ្រោះនៃបទឧក្រិដ្ឋនោះ។ ត្រង់ចំណុចនេះ ស.ច.ស មានការភ័ន្តច្រឡំធ្ងន់ធ្ងរក្នុងការបកស្រាយវិធានជាមូលដ្ឋាន ដោយសារនិយមន័យមិនតម្រូវថា ជនរងគ្រោះត្រូវតែជា "សមាជិកគ្រួសារផ្ទាល់ ឬអ្នកនៅក្នុងបន្ទុក" *ផង និង* ជា "បុគ្គលដែលបានទទួលរងព្យសនកម្មក្នុងការធ្វើអន្តរាគមន៍ជួយជនរងគ្រោះ" *ផង* ទេ។ និយមន័យនេះបានប្រើពាក្យថា

---

[៥៥] គោលការណ៍៥(៨) គោលការណ៍មូលដ្ឋាននៃយុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះ (សូមមើលជើងទំព័រ១២)។

[៥៦] និយមន័យនៃពាក្យថា "ជនរងគ្រោះ" នៅក្នុងគោលការណ៍មូលដ្ឋាន និងការណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានដំណោះស្រាយ និងសំណងសម្រាប់ជនរងគ្រោះមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នានឹងនិយមន័យនៅក្នុង *គោលការណ៍មូលដ្ឋាននៃយុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះដោយសារឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការបំពានអំណាច*។

"ឬ" យ៉ាងច្បាស់ណាស់ ដែលមានន័យថាជនរងគ្រោះអាចជាសមាជិកគ្រួសារ **ឬ** ជាអ្នកដែលបានទទួលរងព្យសនកម្មនៅពេលធ្វើអន្តរាគមន៍ជួយ។

៦០. សរុបមក មិនមានមូលដ្ឋានច្បាប់ពីច្បាប់ អ.វ.ត.ក ឬ ការអនុវត្ត ឬឃុត្តាធិការតុលាការអន្តរជាតិនានាមកគាំទ្រដល់ការបដិសេធចោលពាក្យសុំរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទេ ដោយសារគាត់បានបង្ហាញបានច្បាស់ថា គាត់បានទទួលរងព្យសនកម្ម ជាផលវិបាកដោយផ្ទាល់ពីបទឧក្រិដ្ឋដែលស្ថិតក្នុងការស៊ើបសួរ។ ដីកាសម្រេចរបស់ ស.ច.ស ដែលរងការជំទាស់ ទំនងជាសម្រេចដោយផ្អែកលើកត្តាផ្សេងក្រៅពីការបកស្រាយច្បាប់ និងការអនុវត្តច្បាប់ឱ្យបានសមរម្យ និងបានរំលោភយ៉ាងច្បាស់ទៅលើវិធាន២១(១)(គ), ២៣*ស្តង់*(១)(ខ) មាត្រា៣.២(គ) នៃសេចក្តីណែនាំ និងគោលការណ៍ទី៥នៃគោលការណ៍មូលដ្ឋាន។ ដោយសារមានសំអាងហេតុនេះ ដីកាសម្រេចនេះគួរតែត្រូវបានច្រានចោល ហើយម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍គួរតែបានទទួលឋានៈជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដោយផ្អែកលើការអនុវត្តច្បាប់ដែលពាក់ព័ន្ធបានត្រឹមត្រូវ។

៣. មូលដ្ឋានទីបីនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

ស.ច.ស បានរំលោភបំពានទៅលើវិធានផ្ទៃក្នុង វិធាន៥៦ និងវិធាន២១ គោលការណ៍មូលដ្ឋានទំនៀមទម្លាប់ សិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ និងគោលការណ៍ជាសារវន្តនៃភាពយុត្តិធម៌ក្នុងដំណើរការនីតិវិធី ក្នុងការផ្តល់ព័ត៌មានជាសាធារណៈអំពីសំណុំរឿង០០៣ និង០០៤

១. កង្វះខាតព័ត៌មានជាសាធារណៈទាក់ទិនដំណើរការនៃសំណុំរឿង០០៣

៦១. តាមវិធាន៥៦(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ស.ច.ស អាច "តាមរយៈផ្នែកកិច្ចការសាធារណៈ ផ្តល់ដោយរួមគ្នានូវព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធទៅនឹងសំណុំរឿងដែលកំពុងស្ថិតនៅក្នុងការស៊ើបសួរ ប្រសិនបើយល់ឃើញថាជាការចាំបាច់ ដើម្បីធ្វើឱ្យសាធារណជនបានដឹងអំពីកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ឬដើម្បីកែតម្រូវព័ត៌មានមិនពិត ឬព័ត៌មានដែលនាំឱ្យមានការភ័ន្តច្រឡំ" ហើយតាមវិធាន៥៦(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង "ផ្តល់ការអនុញ្ញាតដោយរួមគ្នាដល់សារព័ត៌មាន ឬអ្នកដទៃទៀតដែលមិនមែនជាភាគីឱ្យចូលរួមដោយមានកម្រិតនៅក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរ"។

៦២. អង្គជំនុំជម្រះបានមើលឃើញថា សាធារណជនមានចំណាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងក្នុងសំណុំរឿងដែលខ្លួនកំពុងស៊ើបអង្កេត និងចោទប្រកាន់ ដោយរួមបញ្ចូលទាំងសំណុំរឿង០០៣ និង ០០៤។ បើទោះបីជាការស៊ើបអង្កេតមានលក្ខណៈសម្ងាត់បំផុតក៏ដោយ ក៏អង្គជំនុំជម្រះគួរព្យាយាមខ្លះៗក្នុងការផ្តល់ជូនយ៉ាងហោចណាស់នូវព័ត៌មាន ក៏ដូចជាការផ្តល់យោបល់ ដើម្បីឲ្យជនរងគ្រោះបានដឹងថាតើអ្វីនឹងកើតមានៅក្នុងសំណុំរឿងទាំងនោះ ដូចដែលបានធ្វើឡើងនៅក្នុងសំណុំរឿង០០២ ដែលក្នុងសំណុំរឿង០០២ នេះ ស.ច.ស បានប្រកាសជាសាធារណៈអំពីវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបអង្កេតតាមផ្លូវតុលាការ មុនពេលសន្និដ្ឋានបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបអង្កេតទាំងអស់នោះ[៥៧]។ លើសពីនេះទៅទៀត សេចក្តីសង្ខេបលម្អិតនៃកិច្ចស៊ើបអង្កេត ក៏ត្រូវបានប្រកាសជាសាធារណៈ ហើយជនរងគ្រោះក៏ទទួលបាននូវការជូនដំណឹងយ៉ាងសមស្រប[៥៨]។ សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់ ស.ច.ស ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៩ បានផ្តល់នូវគោលការណ៍ណែនាំជាសាធារណៈដំបូងបំផុត សម្រាប់អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បើទោះបីជាការប្រកាសនេះមានលក្ខណៈយឺតយ៉ាវក៏ដោយចុះ។ ជនរងគ្រោះបានទទួលដំណឹងបន្ថែមទៀតអំពីការពន្យារកាលបរិច្ឆេទក្នុងការដាក់ព័ត៌មានបន្ថែមសម្រាប់គាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់ពួកគាត់ ក្រោយពីមានសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានមក។

៦៣. នៅក្នុងខែ មករា ឆ្នាំ ២០១០ នៅពេលដែលចៅក្រមនៃអង្គជំនុះជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា បានសន្និដ្ឋានបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរនៅក្នុងសំណុំរឿង០០២ មានជនរងគ្រោះនៃរបបខ្មែរក្រហមជាង ២.០០០ នាក់ បានដាក់ពាក្យសុំចូលរួមក្នុងដំណើរការជំនុំជម្រះ ព្រមទាំងទាមទារ

---

[៥៧] ក.ស.ច.ស "សេចក្តីថ្លែងការណ៍" ថ្ងៃទី ៥ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៩ នៅក្នុង http://www.eccc.gov.kh/english/cabinet/press/138/ECCC_Press_Release_5_Nov_2009_Eng.pdf ក.ស.ច.ស បានផ្តល់នូវសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដែលយឺតតែមានប្រយោជន៍ នៅថ្ងៃទី ៥ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៩ ដែលបានជូនដំណឹងដល់សាធារណជនអំពីអំពើប្រឆាំងនឹងក្រុមប្រជាជន ព្រមទាំងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលស្ថិតនៅក្រោម "វិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ" ហើយបានបញ្ជាក់ថា "ប្រសិនបើជនរងគ្រោះចង់តាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ការទទួលរងនូវព្យសនកម្មរបស់ពួកគេត្រូវតែផ្ទាល់ខ្លួន និងដោយផ្ទាល់ដែលជាប់ទាក់ទងនឹងស្ថានភាពអង្គហេតុមួយ ឬច្រើនដែលបង្កើតបានជាមូលដ្ឋាននៃការស៊ើបសួរ ដែលកំពុងដំណើរការ"។

[៥៨] សូមមើលព័ត៌មានសាធារណៈរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅក្នុង http://www.eccc.gov.kh/en/articles/conclusion-judicial-investigation-case-002 ចុះថ្ងៃទី ១៤ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១០។

សំណង។ នៅក្នុងសំណុំរឿង00៣ និង00៤ ដែលតាមការប៉ាន់ប្រមាណមានជនរងគ្រោះប្រមាណជាងមួយសែននាក់នោះ[៥៩] ត្រូវបានរារាំងជាប្រព័ន្ធមិនឲ្យចូលរួម ព្រោះមិនអាចស្វែងរកបាននូវព័ត៌មានអំពីឈ្មោះជនសង្ស័យ អំពីឧក្រិដ្ឋកម្ម និងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មដែល ស.ច.ស បានទទួលយក។ នៅថ្ងៃទី ២៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២0១១ គឺបន្ទាប់ពីបានបញ្ចប់នូវកិច្ចស៊ើបអង្កេតរយៈពេល២0ខែ នៃសំណុំរឿង00៣ គឺនៅពេលដែលប្រកាសសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេត អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានត្រឹមតែបួននាក់ប៉ុណ្ណោះ។

៦៤. ចម្លើយសម្រាប់ "សំណួរចម្លើយអំពីសំណុំរឿង00៣ (FAQs)" ត្រូវបានចុះផ្សាយនៅលើគេហទំព័រ អ.វ.ត.ក កាលពីថ្ងៃទី ១0 ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២0១១[៦0]។ ចម្លើយនេះធ្វើឡើងក្រោយពី ក.ស.ព បានចេញសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានថ្ងៃទី ៩ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២0១១ ដែលព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានជូនដំណឹងដល់សាធារណជន អំពីវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ក្នុងសំណុំរឿង00៣ ព្រមទាំងកាលបរិច្ឆេទសម្រាប់អ្នកដែលចង់ដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងការដាក់ពាក្យសុំ។ ដោយពិចារណាទៅលើការចុះផ្សាយ "FAQs" នៅលើអ៊ីនធឺណែត ក្រោយពីមានសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់ ក.ស.ព ព្រមទាំងពិចារណាទៅលើការបដិសេធរបស់ ស.ច.ស ចំពោះពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួនពីរនាក់ដំបូង ការចេញផ្សាយនូវព័ត៌មាននេះអាចបកស្រាយថាជាការមិនជម្រុញជាផ្លូវការមិនឲ្យជនរងគ្រោះដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

៦៥. ផ្ទុយពីសំណុំរឿង00២ កម្រិតនៃការគោរពចំពោះជនរងគ្រោះដោយសារឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្នុងសំណុំរឿង00៣ គឺគ្មានតែម្តង ដោយស្តែងចេញតាមរយៈកង្វះខាតនូវការផ្សព្វផ្សាយដល់ជនរងគ្រោះអំពីព័ត៌មានដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿងនេះ។ ក្រៅពីសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិចេញ ដំណើរការស៊ើបអង្កេតក្នុង សំណុំរឿង00៣ និង00៤ ក្នុង

---

[៥៩] ការបញ្ចប់សំណុំរឿងអាចធ្លុះបញ្ចាំងនូវទស្សនៈផ្លូវការរបស់[តុលាការខ្មែរក្រហម] ព្រឹត្តិប័ត្រព័ត៌មានឱកម្ពុជាដែលី ចុះថ្ងៃទី ២ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២0១១ ទំព័រដើម ដោយលោក Douglas Gillison។

[៦0] "សំណួរចម្លើយអំពីសំណុំរឿង00៣" នៅក្នុង http://www.eccc.gov.kh/en/articles/frequently-asked-questions-about-case-003 ។

ពេលកន្លងមក បានបង្ហាញថា ការគោរពចំពោះសេចក្តីផ្តែផ្នូររបស់ជនរងគ្រោះ មិនមែនជាការងារអាទិភាពរបស់តុលាការនោះទេ ព្រោះជនរងគ្រោះត្រូវបានបដិសេធដោយប្រសិទ្ធភាពនូវឱកាសក្នុងការដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រោះថាកាលបរិច្ឆេទសម្រាប់ការដាក់ពាក្យសុំត្រូវបញ្ចប់នៅថ្ងៃទី ១៨ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ ដោយអនុលោមទៅតាមវិធាន ២៣ ស្នូន(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ហើយមិនមានការផ្តល់ជូននូវការពន្យារកាលបរិច្ឆេទនោះឡើយ។

៦៦. នៅក្នុងសំណុំរឿង០០២ ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានទទួលនូវការគោរពនៅពេលដែលអង្គភាពជនរងគ្រោះ (ដែលក្នុងពេលឥឡូវគឺអង្គភាពគាំពារជនរងគ្រោះ) បានទៅជួបគាត់ ហើយសាកសួរថាតើគាត់ចង់ផ្ទេរពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសំណុំរឿង០០១ ទៅក្នុងសំណុំរឿង០០២ ដែលឬទេ (ដែលការផ្ទេរនេះមានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសំណុំរឿង០០២)។ នៅក្នុងសំណុំរឿង០០៣ ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ បានចាប់ផ្តើមឡើងដោយសារតែម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រមូលព័ត៌មានបានដោយខ្លួនឯង ដោយសារតែខ្វះព័ត៌មាននៅក្នុងតុលាការ។

៦៧. ស.ច.ស បានបដិសេធបន្ថែមទៀតទៅលើសំណើររបស់មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុំចូលមើលសំណុំរឿង ដែលការបដិសេធនេះគឺមិនមានមូលដ្ឋានផ្លូវច្បាប់ឡើយ[៦១]។ ការបដិសេធនេះគឺរាំងស្ទះដល់លទ្ធភាពរបស់មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលជាតំណាងតាមផ្លូវច្បាប់ចំពោះបណ្តឹងរបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងការកំណត់នូវមូលដ្ឋានអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ឱ្យបានសមស្រប ដើម្បីគាំទ្រដល់បណ្តឹងរបស់កូនក្តីខ្លួន។

៦៨. សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី ៩ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ ដោយផ្អែកតាមឆន្ទានុសិទ្ធិ ដូចមានចែងក្នុងវិធាន ៥៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មិនអាចធ្វើឱ្យ ស.ច.ស បានរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវ ក្នុងការផ្តល់ដល់សាធារណជន ជនរងគ្រោះ និងអ្នកដែលអាចតាំង

---

[៦១] រហូតមកដល់ពេលនេះ មិនមានចម្លើយតបណាមួយពីក.ស.ច.ស ចំពោះសំណើរបស់មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសុំចូលមើលសំណុំរឿង០០៣ និង ០០៤។

ខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់នូវព័ត៌មានអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់ជនត្រូវចោទ ព្រមទាំងវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ក្នុងសំណុំរឿង០០៣ និង០០៤នោះឡើយ។

៦៩. ស.ច.ស មិនត្រឹមតែមិនបានបំពេញនូវកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនក្នុងការជូនដំណឹងដល់សាធារណជនតាមវិធាន ៥៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងប៉ុណ្ណោះទេ តែ ស.ច.ស ថែមទាំងបានធ្វើទុក្ខបុកម្នេញព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិនៅពេលដែលព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបំពេញនូវតួនាទីរបស់ខ្លួនក្នុងការ "ផ្តល់ដល់សាធារណជននូវសេចក្តីសង្ខេបនៃព័ត៌មានដែលបាននៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ ដោយគិតទៅដល់សិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ និងផលប្រយោជន៍របស់ជនរងគ្រោះរបស់សាក្សី និងរបស់បុគ្គលដទៃទៀតដែលមានរៀបរាប់នៅក្នុងនោះ ព្រមទាំងលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃការស៊ើបអង្កេត" ដោយអនុលោមទៅតាមវិធាន ៥៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង[៦២]។

៧០. រហូតមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ន ស.ច.ស នៅតែមិនបានបំពេញតួនាទីរបស់ខ្លួនតាមវិធាន ៥៦ ក្នុងការជូនដំណឹងដល់សាធារណជនដដែល។

៧១. ការមិនបំពេញតួនាទីនេះ ជាការរំលោភបំពានទៅលើគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ដែលចែងថា "ជនរងគ្រោះ ត្រូវទទួលបាននូវសេចក្តីមេត្តា និងការគោរពចំពោះសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ពួកគាត់។ ជនរងគ្រោះមានសិទ្ធិទទួលបាននូវយន្តការនៃយុត្តិធម៌ និងការទទួលបាននូវសំណង ដូចមានចែងក្នុងច្បាប់ជាតិ សម្រាប់រាល់ព្យសនកម្មទាំងឡាយណាដែលពួកគាត់បានទទួល"[៦៣] ហើយ "ជនរងគ្រោះត្រូវទទួលបានការជូនដំណឹងអំពីសិទ្ធិរបស់ពួកគាត់ ក្នុងការស្វែងរកនូវសំណងតាមរយៈយន្តការដូចបានរៀបរាប់"[៦៤]។ ជាពិសេស គោលការណ៍៦ បានចែងថា៖

> ការឆ្លើយតបរបស់ដំណើរការផ្នែករដ្ឋបាល ឬផ្នែកតុលាការ ចំពោះតម្រូវការរបស់ជនរងគ្រោះ គួរទទួលបានការសម្របសម្រួលដោយការ៖
>
> ក. **ជូនដំណឹងដល់ជនរងគ្រោះ អំពីតួនាទី និងវិសាលភាព អំពីពេលវេលា និងការវិវឌ្ឍនៃដំណើរការនីតិវិធី** ព្រមទាំងពីការសម្រេចសេចក្តីនៅក្នុងសំណុំរឿងរបស់ពួកគាត់

---

[៦២] James O'Toole, "Cayley in the crosshairs", កាសែតភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍, ថ្ងៃទី ១៣ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ ទំព័រ១។

[៦៣] គោលការណ៍៤ នៃគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាននៃយុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះ (សូមមើលជើងទំព័រ ១២)។

[៦៤] គោលការណ៍៥ ដូចជើងទំព័រខាងលើ។

ពិសេសនៅពេលដែលរឿងក្តីនេះទាក់ទិននិងឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ និងក្នុងករណីដែលជនរងគ្រោះស្នើសុំឱ្យមានការផ្តល់នូវព័ត៌មានទាំងនេះ។

ខ. **អនុញ្ញាតឱ្យជនរងគ្រោះបញ្ចេញនូវទស្សនៈ** និងការព្រួយបារម្ភរបស់ពួកគាត់ ហើយទស្សនៈ និងការបារម្ភរបស់ជនរងគ្រោះត្រូវទទួលបាននូវការពិចារណានៅតាមដំណាក់កាលដ៏សមស្របក្នុងដំណើរការនីតិវិធី ក្នុងករណីដែលផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ជនរងគ្រោះបានទទួលរងនូវផលប៉ះពាល់ តែមិនត្រូវឱ្យមានបុរិនិច្ឆ័យចំពោះជនជាប់ចោទ ហើយត្រូវស្របទៅតាមប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌជាតិដែលពាក់ព័ន្ធ។

គ. **ផ្តល់នូវជំនួយសមស្របដល់ជនរងគ្រោះ នៅក្នុងដំណើរគតិយុត្តិទាំងអស់។**

ឃ. **ចាត់វិធានការដើម្បីកាត់បន្ថយជាអតិបរមានូវការរំខានដល់ជនរងគ្រោះ** ហើយក្នុងករណីចាំបាច់ត្រូវការពារនូវការសម្ងាត់ និងធានានូវសុវត្ថិភាពរបស់ជនរងគ្រោះ និងក្រុមគ្រួសារ ព្រមទាំងសាក្សីនានា ក្នុងនាមជនរងគ្រោះ ដោយមិនឱ្យពួកគាត់ទទួលរងនូវការបំភិតបំភ័យ និងការសងសឹកនានា។

ង. **ជៀសវាងនូវការពន្យារពេលដែលមិនចាំបាច់** ក្នុងការសម្រេចសេចក្តីលើសំណុំរឿង ព្រមទាំងការអនុវត្តនូវដីកា ឬក្រឹត្យនានា ក្នុងការផ្តល់នូវសំណងទៅដល់ជនរងគ្រោះ (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

៧២. ដោយមិនបានបំពេញតួនាទីរបស់ខ្លួនក្នុងការជូនដំណឹងដល់សាធារណជន ដោយអនុលោមតាមវិធាន៥៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ស.ច.ស មិនត្រឹមតែបានរំលោភបំពានទៅលើគោលការណ៍ទី៦ ប៉ុណ្ណោះទេ តែ ស.ច.សថែមទាំងបានបំពានទៅលើវិធាន២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចំពោះការគ្រប់គ្រងរបស់ ស.ច.ស ទៅលើការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ព្រមទាំងបំពានលើដំណើរការស៊ើបអង្កេតរបស់ខ្លួនថែមទៀតផង។ ជាពិសេស ស.ច.ស បានបំពានលើវិធាន២១(គ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលតម្រូវឱ្យផ្តល់ព័ត៌មានដល់ជនរងគ្រោះ[៦៥] ហើយបើនិយាយ

---

[៦៥] វិធាន២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា "ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា វិធានផ្ទៃក្នុង សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត និងបទបញ្ជារដ្ឋបាល ទាំងអស់ជាធរមាន ត្រូវតែបកស្រាយក្នុងន័យការពារជានិច្ចដល់ប្រយោជន៍របស់ជនសង្ស័យ ជនត្រូវចោទជនជាប់ចោទ និង ជនរងគ្រោះ ដើម្បីធានាអំពីសច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ និង កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រកបដោយតម្លាភាព... ក្នុងបរិបទនេះ... (គ) អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ត្រូវធានាថា ជនរងគ្រោះត្រូវទទួលបានការជូនព័ត៌មាន ហើយសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ ត្រូវបានការពារក្នុងអំឡុងពេលនៃដំណើរការនីតិវិធីរឿងក្តី..."។

ឱ្យទូលំទូលាយបន្ថែមទៀតនោះ ស.ច.ស បានបំពានលើគោលការណ៍ជាសារវន្តនៃភាពយុត្តិធម៌ក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិ[66]។

៤. មូលដ្ឋានធ្ងន់ធ្ងរនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

ដោយមិនបានផ្តល់សំអាងហេតុគ្រប់គ្រាន់ទាក់ទិននឹងពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ នៅក្នុងសំណុំរឿង00៤ ស.ច.ស បានរំលោភបំពានទៅលើវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ស្តីពីគោលការណ៍ជាសារវន្តនៃភាពយុត្តិធម៌ក្នុងដំណើរការនីតិវិធី ក្នុងការផ្តល់នូវសំអាងហេតុសម្រាប់សេចក្តីសម្រេច

១. សិទ្ធិទទួលបាននូវសេចក្តីសម្រេចដែលមានសំអាងហេតុ ដែលជាគោលការណ៍ជាសារវន្តនៃច្បាប់

៧៣. ទាក់ទិននឹងការបដិសេធបណ្តឹងរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅក្នុងសំណុំរឿង00៤នោះ ដោយសារតែក្នុងពេលកំពុងសរសេរបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ទាំងម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ទាំងមេធាវីរបស់គាត់ មិនទាន់បានទទួលដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលត្រូវបានគេអះអាងថាជាឯកសារដែលមានលេខ D5/2/3 បើទោះបីជាមានការព្យាយាមស្វែងរកជាច្រើនលើកច្រើនគ្រាក៏ដោយចុះ[67]។

៧៤. ដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងសំណុំរឿង00៣ ដែលមានលេខ D11/2/3 បានរៀបរាប់នៅក្នុងប្រយោគចុងក្រោយថា ស.ច.ស "បដិសេធពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសំណុំរឿង00៤ ព្រមទាំងសំណើសុំដែលពាក់ព័ន្ធនានា"។ ត្រង់ចំណុចនេះ មិនមានភាពច្បាស់លាស់ថាតើការនិយាយយោងទៅដល់សំណុំរឿង00៤ ជាកំហុសឆ្គង ឬយ៉ាងណានោះទេ ព្រោះដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី D11/2/3 សម្រេចតែលើសំណុំរឿង00៣

---

[66] គោលការណ៍៤ និង៦ នៃគោលការណ៍មូលដ្ឋាននៃយុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះ (សូមមើលជើងទំព័រ ១២)។

[67] សូមមើលជើងទំព័រលេខ៦។

ប៉ុណ្ណោះ។ ប៉ុន្តែសម្រាប់គោលបំណងនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ អាចសន្មតបានថា ការបដិសេធមិនទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសម្រាប់សំណុំរឿង00៤ ដូចមានយោងនៅក្នុងឯកសារ D11/2/3 ត្រូវបានផ្តល់ឱ្យដោយគ្មានសំអាងហេតុទាល់តែសោះ។

៧៥. កាតព្វកិច្ចក្នុងការចេញដីកាសម្រេចដោយមានសំអាងហេតុ គឺជាភារកិច្ចជាចាំបាច់របស់អង្គភាពតុលាការ។ ដោយសារតែវិធានផ្ទៃក្នុងមិនមានចែងត្រង់ចំណុចនេះ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក អនុញ្ញាតឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះស្វែងរកសេចក្តីណែនាំពីវិធានទីតិវិធីអន្តរជាតិ[៦៨]។

៧៦. សិទ្ធិក្នុងការទទួលបានន្យាយការសម្រេចទៅលើបញ្ហាមួយដោយយុត្តិធម៌ ត្រូវបានការពារតាមវិធាន១៤.១ នៃ ICCPR[៦៩]។ ការដែល ស.ច.ស មិនបានចេញន្យាយដីកាសម្រេចដោយមានសំអាងហេតុគ្រប់គ្រាន់ គឺច្បាស់ណាស់ជាការបដិសេធន្យាយសិទ្ធិទទួលបានការសម្រេចដោយយុត្តិធម៌ ជាពិសេសគឺសិទ្ធិក្នុងការដឹងឱ្យជាក់ច្បាស់ថាហេតុអ្វីទើបបុគ្គលម្នាក់ត្រូវបានបដិសេធមិនទទួលស្គាល់ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ លើសពីនេះទៅទៀត ដោយសារតែដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនអាចឆ្លើយតបបានចំពោះការបដិសេធនេះ ព្រោះខ្លួនមិនបានដឹងអំពីសំអាងហេតុ

---

[៦៨] សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសូមកត់សម្គាល់ថា វិធាន២៣(៣) និង(៤) (វិសោធនកម្មលើកទី៣ និងលើកមុនៗ) បានបញ្ជាក់ថាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានសិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចដោយមានសំអាងហេតុទាក់ទិននឹងដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ វិធាន២៣(៣) (វិសោធនកម្មលើកមុនៗ) បានចែងថា "សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចសម្រេចចេញដីកា ដោយមានសំអាងហេតុ បដិសេធពាក្យបណ្តឹងតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបាន" ហើយវិធាន២៣(៤) ចែងថា៖ "...អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអាច សម្រេចតាមរយៈសេចក្តីសម្រេចជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដោយមានសំអាងហេតុ ថាពាក្យស្នើសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនោះមិនអាចទទួលយកបាន"។ ចំណុចទាំងនេះបង្ហាញថាវិធានផ្ទៃក្នុងវិសោធនកម្មលើកមុនៗ បានអនុញ្ញាតយ៉ាងច្បាស់លាស់ន្យាយសិទ្ធិរបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ សិទ្ធិនេះនៅតែជាគោលការណ៍ជាសារវន្តនៃភាពយុត្តិធម៌ក្នុងដំណើរការនីតិវិធី។

[៦៩] មាត្រា ១៤.១ នៃ ICCPR ចែងថា៖ "ជនគ្រប់រូប ត្រូវមានភាពស្មើគ្នាចំពោះមុខតុលាការ និងសាលាជម្រះក្តី។ ជនគ្រប់រូបត្រូវមានសិទ្ធិទទួលបានការកាត់ក្តីដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ ដោយតុលាការដែលមានមានសមត្ថកិច្ច ឯករាជ្យ និងមិនលំអៀង ដែលបង្កើតឡើងដោយច្បាប់ ដើម្បីសម្រេចលើការចោទប្រកាន់ផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌប្រឆាំងមកលើខ្លួន ឬលើសិទ្ធិ និងករណីកិច្ចក្នុងវិស័យរដ្ឋប្បវេណី"។

សម្រាប់ការបដិសេធនោះ សិទ្ធិក្នុងការទទួលបានការស្តាប់ដោយសមស្របរបស់ពួកគាត់ក៏ត្រូវបានបដិសេធដែរ។

៧៧. សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសូមយោងទៅលើ ព្រមទាំងដាក់បញ្ចូលជាឯកសារយោង នូវកថាខណ្ឌ៥១ ដល់កថាខណ្ឌ៥៧ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលមានអាសយដ្ឋានបច្ចុប្បន្ននៅខេត្តកែប[៧0]។

៧៨. ការមិនបានចេញនូវសេចក្តីសម្រេចដោយមានសំអាងហេតុគ្រប់គ្រាន់ គឺជាការរំលោភទៅលើគោលការណ៍ទី៤នៃគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានដែលចែងថា ជនរងគ្រោះត្រូវទទួលបាននូវសេចក្តីមេត្តា និងការគោរពចំពោះសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ពួកគាត់[៧1]។ ការបដិសេធដោយមិនមានមូលដ្ឋានសំអាងហេតុគ្រប់គ្រាន់ មិនគ្រាន់តែជាការដកហូតនូវសិទ្ធិជាសារវន្តនៃនីតិវិធីប៉ុណ្ណោះទេ វាថែមទាំងជាការប្រមាថទៅលើសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ជនរងគ្រោះ ហើយវាជាការធ្វើឲ្យជនរងគ្រោះត្រូវទទួលរងគ្រោះជាថ្មីម្តងទៀត ដែលលើកនេះត្រូវទទួលរងគ្រោះដោយសារស្ថាប័នតុលាការដែលមានលក្ខណៈអន្តរជាតិ។

២. វិសាលភាពនៃការផ្តល់សំអាងហេតុ

៧៩. ដោយសារការមិនបានផ្តល់នូវសំអាងហេតុលម្អិតឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ ស.ច.ស មិនបានបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនតាមវិធាន២១ដែលចែងថា "ដើម្បីធានាអំពីសច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ និងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រកបដោយតម្លាភាព"។ ស.ច.ស ក៏បានបំពានបន្ថែមទៀតទៅលើវិធាន២១(គ) ដោយមិនបានផ្តល់ព័ត៌មានឲ្យបានសមស្របដល់ជនរងគ្រោះ ទាក់ទិនទៅនឹងមូលដ្ឋាននៃការសម្រេចចិត្ត ដែលផ្ទុយទៅនឹងផលប្រយោជន៍របស់ជនរងគ្រោះ ដែលជាការមិនបានការពារនូវសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះក្នុងដំណើរការនីតិវិធី។

---

[៧0] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលមានអាសយដ្ឋានបច្ចុប្បន្ននៅខេត្តកែប ថ្ងៃទី ៦ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២0១១ ឯកសារលេខ D392/3/1 ។

[៧1] គោលការណ៍៤ នៃ គោលការណ៍មូលដ្ឋាននៃយុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះ (សូមមើលជើងទំព័រ ១២)។

៨០. យុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិបានទទួលស្គាល់នូវមូលហេតុសំខាន់ៗចំនួនពីរសម្រាប់សិទ្ធិក្នុងការទទួលបានសេចក្តីសម្រេចដោយមានសំអាងហេតុ។ មូលហេតុទីមួយ គឺបុគ្គលដែលពាក់ព័ន្ធត្រូវតែអាចកំណត់បានពីសំអាងហេតុនៃការបដិសេធដែលខ្លួនត្រូវយកមកប្តឹងឧទ្ធរណ៍។ មូលហេតុទីពីរ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍មិនអាចដំណើរការត្រួតពិនិត្យបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍លើសេចក្តីសម្រេចណាមួយ ដោយយុត្តិធម៌ និងទូលំទូលាយឡើយ ប្រសិនបើមិនមានសំអាងហេតុនោះ។

៨១. តុលាការអន្តរជាតិនានាបានជៀសវាងមិនកំណត់ទៅលើវិសាលភាពជាក់លាក់នៃសំអាងហេតុដែលតម្រូវឲ្យមាននោះឡើយ ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញតុលាការទាំងនោះសម្រេចថាវិសាលភាពនៃសំអាងហេតុត្រូវពិចារណាទៅតាមករណីជាក់ស្តែង។ តុលាការ ICC បានចែងក្នុងរឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់និង Lubanga* ថា[៧២]៖

> "សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលផ្តល់សិទ្ធិអំណាចក្នុងការមិនបង្ហាញនូវអត្តសញ្ញាណនៃសាក្សីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាទៅដល់មេធាវីការពារក្តី ត្រូវតែមានការគាំទ្រដោយសំអាងហេតុគ្រប់គ្រាន់។ វិសាលភាពនៃការផ្តល់សំអាងហេតុត្រូវផ្អែកទៅតាមស្ថានការជាក់ស្តែងនៃរឿងក្តី ប៉ុន្តែជាចាំបាច់ត្រូវតែចង្អុលបង្ហាញដោយមានភាពច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់ អំពីមូលដ្ឋាននៃការសម្រេចនោះ។ ការផ្តល់សំអាងហេតុបែបនេះមិនតម្រូវឲ្យមានការរៀបរាប់បង្ហាញឡើងវិញនូវគ្រប់ចំណុចទាំងអស់នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះនោះឡើយ ប៉ុន្តែ**ការផ្តល់សំអាងហេតុនេះត្រូវតែកំណត់ថាតើអង្គហេតុណាមួយដែលខ្លួនយល់ឃើញថាទាក់ទិនសម្រាប់ឈានដល់ការសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន**"[៧៣]

---

[៧២] អង្គបុរេជំនុំជម្រះនៃ អ.វ.ត.ក បានយោងទៅលើយុត្តិសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី ហើយអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានវិភាគទៅលើយុត្តិសាស្ត្រនៃតុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប ហើយបានឈានដល់ការសន្និដ្ឋានថាគោលការណ៍នៃសិទ្ធិទទួលបាននូវសេចក្តីសម្រេចដោយមានសំអាងហេតុ "អាចអនុវត្តបានក្នុងអានុភាពប្រហាក់ប្រហែលគ្នា សម្រាប់សំណុំរឿងដែលស្ថិតនៅក្នុងដៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ" កថាខណ្ឌ២៩ នៃសាលដីកាចុះថ្ងៃទី ១៤ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៦ កថាខណ្ឌ៣០។

[៧៣] *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់និង Thomas Lubanga Dyilo* , សាលក្រម, ថ្ងៃទី ១៤ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៦, កថាខណ្ឌ៣០, ស្ថានភាពនៅក្នុងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ, *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់និង Thomas Lubanga Dyilo* , សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក Thomas Lubanga Dyilo ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ១ ដែលមានចំណងជើងថា "សេចក្តីសម្រេចលើកទី២ ចំពោះសំណើរចោទប្រកាន់ និងសំណើរដែលមានវិសោធនកម្មសម្រាប់ការកោសលុប តាម

៨២. យោងទៅតាមសំណុំរឿង Lubanga សេចក្តីសម្រេចដោយមានសំអាងហេតុគ្រប់គ្រាន់ យ៉ាងហោចណាស់ក៏ត្រូវតែយោងទៅលើអង្គហេតុជាចម្បងដែលមានចែងក្នុងពាក្យសុំនីមួយៗ ហើយត្រូវពិភាក្សាពីអង្គហេតុទាំងនោះនៅក្នុងការអនុវត្តន៍នូវវិធានផ្ទៃក្នុង ដើម្បីបញ្ជាក់ឲ្យបានច្បាស់លាស់នូវអង្គហេតុដែលពាក់ព័ន្ធ ដែលនាំដល់ការសន្និដ្ឋានដែលបានធ្វើឡើង[៧៤]។

៨៣. គោលការណ៍ជាសារវន្តនៃយុត្តិធម៌ តម្រូវឲ្យជនរងគ្រោះត្រូវតែទទួលបាននូវសំអាងហេតុ ក្នុងករណីដែលតុលាការច្រានចោលមិនទទួលយកនូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលគាត់បានជួបប្រទះ និងព្យសនកម្មដែលគាត់បានទទួលរងគ្រោះ។ សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីស្នើឲ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះច្រានចោលនូវដីកាសម្រេចរបស់ ស.ច.ស សម្រាប់ករណីលោក Rob Hamil ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលថា ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវតែបដិសេធដោយដីកាសម្រេចដែលមានសំអាងហេតុ។

៥. មូលដ្ឋានទីច្រាំ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

ស.ច.ស បានរំលោភបំពានលើវិធាន១៤(១), វិធាន៥៥(៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង, មាត្រា១០ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក, មាត្រា៥(២) និង (៣) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង ដោយសារតែ ស.ច.ស មិនបានស៊ើបអង្កេតដោយត្រឹមត្រូវ និងឯករាជ្យក្នុងសំណុំរឿង០០៣

វិធាន៨១" ICC-01/04-01/06-779 ថ្ងៃទី ១៤ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២oo៦, កថាខណ្ឌ៣o។ លក្ខន្តិក:តុលាការ ICC និងវិធានសម្រាប់នីតិវិធីនិងភស្តុតាងរបស់តុលាការ ICC បានសង្កត់ធ្ងន់នៅត្រង់ច្រើនចំណុច ទៅលើសារសំខាន់នៃការផ្តល់សំអាងហេតុឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ ជាឧទាហរណ៍នៅក្នុងបរិបទនៃកិច្ចការភស្តុតាង វិធាន៦៥(២) នៃវិធានសម្រាប់នីតិវិធីនិងភស្តុតាងដែលតម្រូវឲ្យអង្គជំនុំជម្រះ "ផ្តល់នូវសំអាងហេតុសម្រាប់សេចក្តីសម្រេចទាំងឡាយណាដែលខ្លួនបានធ្វើ"។

[៧៤] នៅក្នុងយុត្តិសាស្ត្រតុលាការ ICC ដីកាសម្រេចស្តីពីការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនីមួយៗ ត្រូវបានពិភាក្សាយ៉ាងលម្អិតដោយមានការពន្យល់ដោយមានសំអាងហេតុ ចំពោះអ្នកដាក់ពាក្យសុំនីមួយៗ ដោយពន្យល់ថាតើពួកគាត់ត្រូវបានទទួលស្គាល់នូវឋានៈជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឬអត់ ហើយមានបញ្ជូលនូវសំអាងហេតុច្បាស់លាស់សម្រាប់សេចក្តីសម្រេចនីមួយៗ។

៨៤. ការបដិសេធលើបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ គឺផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលថា ស.ច.ស មិនបានស៊ើបអង្កេតដោយត្រឹមត្រូវ និងឯករាជ្យ ទៅលើអង្គហេតុដែលមាននៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាបានបញ្ជូនទៅកាន់ ស.ច.ស។ ជាពិសេសគឺ ស.ច.ស មិនបានពិចារណាទៅលើអង្គហេតុដែលអ្នកដាក់ពាក្យសុំបានលើកឡើង។

៨៥. អង្គហេតុទាំងនេះបានបង្ហាញថា បុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមកិច្ចស៊ើបសួរ ពិតជាស្ថិតនៅក្រោមការទទួលខុសត្រូវរបស់ "ជនត្រូវចោទ" ក្នុងសំណុំរឿង00៣ [redacted] ដែលបាន "ចាប់ចងជនជាតិបរទេសនៅក្នុងដែនសមុទ្រកម្ពុជា ព្រមទាំងការឃុំខ្លួនដោយខុសច្បាប់ ការបញ្ជូនទៅមន្ទីរ ស២១ ឬក៏ការសម្លាប់" ដូចដែលបានប្រកាសក្នុងសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិកាលពីថ្ងៃទី ៩ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២0១១។

៨៦. យោងទៅតាម មាត្រា៥(២) និង (៣) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង, មាត្រា១0ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធាន១៤(១), វិធាន៥៥(៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សហចៅក្រម(ស៊ើបអង្កេត) "ត្រូវឯករាជ្យ ហើយមិនត្រូវទទួល ឬស្វែងរកការបង្គាប់បញ្ជាពីរដ្ឋាភិបាលណាមួយ ឬពីប្រភពណាមួយផ្សេងទៀតឡើយ" ហើយ "សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវដំណើរការស៊ើបអង្កេតដោយមិនលម្អៀង និងឯករាជ្យ"។

៨៧. ស.ច.ស បានរំលោភបំពានទៅលើបទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះ ចាប់តាំងពីខ្លួនបានទទួលសំណុំរឿង00៣ និង00៤ ហើយ ស.ច.ស បានបន្តមិនធ្វើការស៊ើបអង្កេតឲ្យបានត្រឹមត្រូវទៅលើអង្គហេតុដែលម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានរៀបរាប់នៅក្នុងពាក្យសុំរបស់ខ្លួន។ ការស្នាក់ស្នើរបស់ ស.ច.ស ក្នុងការស៊ើបអង្កេតឲ្យហួសពីសំណុំរឿង00២ គឺមានប្រវត្តិតាំងពីឃ្លាមក ហើយ ហើយត្រូវទទួលរងការចោទប្រកាន់ថាកើតឡើងដោយសារតែមានការជ្រៀតជ្រែកពីរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា[៧៥]។

---

[៧៥] "ចំណុចនេះស្របជាមួយនឹងផែនការដែលបានរាយការណ៍ថាសហចៅក្រមនឹងបញ្ចប់សំណុំរឿងដែលកំពុងរង់ចាំទាំងពីរនេះ ហើយដែលក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះបង្កឲ្យមានការព្រួយបារម្ភដល់ជនរងគ្រោះជាងមួយសែននាក់។ មិនទាន់មានការ

៨៨. ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី ៧ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៩ គឺនៅពេលដែល ស.ច.ស បានទទួលយកនូវដីកាបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរបន្ថែមលើកទី២ និងលើកទី៣រួចមក[៧៦] មានរយៈពេលជាងម្ភៃខែ ដែល ស.ច.ស មិនបានធ្វើកិច្ចស៊ើបអង្កេតឲ្យបានត្រឹមត្រូវ។ នៅថ្ងៃទី ២ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១១ គឺក្រោយពីស.ច.ស បានទទួលយកកិច្ចស៊ើបអង្កេតនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរបន្ថែមលើកទី២ និងលើកទី៣ រយៈពេលជិត ១៧ ខែ ទើប ស.ច.ស បានជូនដំណឹងជាសាធារណៈថា មិនមានការស៊ើបអង្កេតតាមទីកន្លែងនោះឡើយ ហើយ "ការងារក្នុងពេលបច្ចុប្បន្នគឺផ្តោតទៅលើការពិនិត្យ និងវិភាគទៅលើឯកសារដែលមានស្រាប់នៅក្នុងសំណុំរឿង ជាពិសេសឯកសារដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿង០០១ និង០០២ពីមុន"[៧៧]។ ក្រោយពីការប្រកាសព័ត៌មាននេះបន្តិច មានការប្រកាសជាសាធារណៈអំពីការបញ្ចប់សំណុំរឿង។ យើងអាចសន្និដ្ឋានបានតាមរយៈគម្លាតនៃពេលវេលាដ៏ខ្លី គឺនៅចន្លោះការប្រកាសព័ត៌មាននៅថ្ងៃទី ២ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១១ និងការប្រកាសបញ្ចប់សំណុំរឿងនៅថ្ងៃទី ២៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១ (គឺមានរយៈពេលតិចជាង៣ខែ) ថា មិនមានការស៊ើបអង្កេតនៅតាមទីកន្លែងផ្តាល់នោះឡើយ។

៨៩. ដើម្បីបន្ថែមទម្ងន់ទៅលើចំណុចនេះទៀត "ការស៊ើបអង្កេត" របស់ស.ច.ស ទទួលរងនូវការប៉ះពាល់តាំងពីដំបូងដោយសារតែការ "មិនចុះហត្ថលេខា" នៅលើដីកាចាត់ឲ្យស៊ើបសួរជំនួសនៅក្នុងសំណុំរឿង០០៣ និង០០៤ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ លោកចៅក្រម **ឃូ ចុនឡេង**[៧៨]។ ក្រោយពីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ នៅថ្ងៃទី ៤ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០

ចាប់ខ្លួន ហើយក៏មិនមានការប្រកាសពីបទចោទផងដែរ" ដែលមាននៅក្នុង "ការបញ្ចប់សំណុំរឿងអាចធ្លុះបញ្ចាំងនូវទស្សនៈផ្លូវការរបស់[តុលាការខ្មែរក្រហម] ព្រឹត្តិប័ត្រព័ត៌មានឱកម្ពុជាឱលី ចុះថ្ងៃទី ២ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ ទំព័រដើម ដោយលោក Douglas Gillison។

[៧៦] សូមមើលព័ត៌មានសាធារណៈត្រង់ http://www.eccc.gov.kh/en/articles/acting-international-co-prosecutor-requests-investigation-additional-suspects ថ្ងៃទី ៨ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៩។

[៧៧] សូមមើលសេចក្តីថ្លែងការណ៍សាធារណៈ ត្រង់ http://www.eccc.gov.kh/en/articles/statement-co-investigating-judges-regarding-case-files-003-and-004 ថ្ងៃទី ២ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១១។

[៧៨] អនុសារណៈផ្ទៃក្នុងរបស់ ក.ស.ច.ស របស់លោកចៅក្រម **ឃូ ចុនឡេង** ផ្ញើរជូនលោកចៅក្រម Marcel Lemonde ថ្ងៃទី ៨ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ "Dossiers 003 et 004" (ការបកប្រែក្រៅផ្លូវការពីភាសាបារាំង មកជាភាសាអង់គ្លេស)។

បានកំណត់កាលបរិច្ឆេទចុងក្រោយ សម្រាប់សហចៅក្រមជាតិដែលជាដៃគូ ចុះហត្ថលេខាលើដីកាចាត់ឲ្យស៊ើបសួរជំនួសរួចមក នៅថ្ងៃទី ៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០ យោងតាមអ្នកនាំពាក្យផ្នែកកិច្ចការច្បាប់របស់អង្គការសហប្រជាជាតិគឺលោក Lars Olsen "កិច្ចស៊ើបអង្កេតជាលើកដំបូងសម្រាប់សំណុំរឿង០០៣ និង០០៤ ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅថ្ងៃសុក្រ [ទី ៤ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០] ក្នុងទម្រង់ជាដីកាចាត់ឲ្យស៊ើបសួរជំនួសជាសម្ងាត់ [...] ដែលបានចុះហត្ថលេខាដោយ[សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត] ទាំងពីររូប"[៧៩]។

៩០. ភ្លាមៗបន្ទាប់ពីនោះគឺមានចម្លើយតបមួយ៖ "អ្នកនាំពាក្យក្រសួងមហាផ្ទៃ [នៃរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា] ឧត្តមសេនីយឯក ខៀវ សុភ័គ បានបញ្ជាក់ឡើងវិញនូវការជំទាស់ [របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា] ចំពោះការស៊ើបអង្កេតថ្មីៗ [...]" ដោយលោកបានដកស្រង់នូវការព្រមានរបស់សម្តេច ហ៊ុន សែន ពីភាពវឹកវរ។ "មានការកាត់ទោសមេដឹកនាំកំពូលៗតែប្រាំរូបប៉ុណ្ណោះ។ មិនមែនប្រាំមួយនាក់ទេ គឺប្រាំនាក់ប៉ុណ្ណោះ។ តុលាការត្រូវតែធានានូវស្ថិរភាព និងសន្តិភាពនៅក្នុងប្រទេស។ យើងមិនចង់បានជម្លោះ និងអស្ថិរភាពផ្ទៃក្នុងនោះឡើយ"[៨០]។

៩១. នៅថ្ងៃទី ៨ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០ បន្ទាប់ពីបានគូសចោលនូវហត្ថលេខាដែលបានចុះរួចមក លោកចៅក្រម **ឃូ ចុិនឡេង** បានជូនដំណឹងដល់ដៃគូអន្តរជាតិរបស់លោកថា លោកមិនយល់ស្របជាមួយនឹងបែសកកម្មនេះទៀតឡើយ។ "បន្ទាប់ពីបានពិចារណាយ៉ាងស៊ីជម្រៅ និងយ៉ាង

---

[៧៩] លោក Douglas Gillison "តុលាការខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើមការស៊ើបអង្កេតទៅលើជនសង្ស័យនៃរបបខ្មែរក្រហមចំនួនប្រាំនាក់ថ្មីទៀត" ព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មានឌីកម្ពុជាដែលី ចុះថ្ងៃទី ៨ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០ ទំព័រ២ (មានការគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។ លោករាជ សម្បត្តិ អ្នកនាំពាក្យរបស់សាលាក្តីបានចេញនូវសេចក្តីថ្លែងការណ៍មួយដែលប្រកាសថា លោកចៅក្រម ឃូ ចុិនឡេង មិនពាក់ព័ន្ធជាមួយដីកាចាត់ឲ្យស៊ើបសួរជំនួសនោះទេ ហើយបានបញ្ជាក់ថា របាយការណ៍ [របស់សារព័ត៌មាន] ដែលនិយាយពីការចុះហត្ថលេខាលើឯកសារនេះ ដែលរបាយការណ៍នេះផ្អែកលើព័ត៌មានដែលផ្តល់ឲ្យដោយលោក Lars Olsen អ្នកនាំពាក្យរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ជាព័ត៌មានដែលមិនមានមូលដ្ឋាន។

[៨០] ដូចដើងទំព័រខាងលើ។

យកចិត្តទុកដាក់ទៅលើបញ្ហានេះរួចមក ខ្ញុំគិតថាវាមិនទាន់ដល់ពេលសម្រាប់ការធ្វើសកម្មភាពសម្រាប់សំណុំរឿង០០៣ និង០០៤នោះឡើយ "[៨១]។

៩២. នខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០ អង្គការគម្រោងផ្តួចផ្តើមយុត្តិធម៌នៃវិទ្យាស្ថានសង្គមសេរី (OSJI) ដែលជាអ្នកឃ្លាំមើលសាលាក្តីដ៏មានកេរ្តិ៍ឈ្មោះមួយបានចេញនូវរបាយការណ៍មួយដែលវាយតម្លៃលើការ "មិនចុះហត្ថលេខា"នេះដូចខាងក្រោម៖

> លោកចៅក្រម **យូ ឱ៊ុនឡេង** ជាដំបូងបានចុះហត្ថលេខាអនុញ្ញាតឲ្យមានការស៊ើបអង្កេតទាំងនេះ ប៉ុន្តែក្រោយមកបន្តិចបានលប់ចោលការយល់ព្រមរបស់លោក បន្ទាប់ពីដីកានេះត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈ ហើយអ្នកនាំពាក្យក្រសួងមហាផ្ទៃបានបញ្ជាក់សារជាថ្មីជាសាធារណៈថា "មានតែមេដឹកនាំកំពូលចំនួនប្រាំរូបប៉ុណ្ណោះត្រូវទទួលការកាត់ទោស"។ លោកចៅក្រម **យូ ឱ៊ុនឡេង** បានលើកយក "ស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃសង្គមកម្ពុជា" មកធ្វើជាមូលហេតុសម្រាប់ការច្រានចោលនូវការយល់ព្រមចំពោះការស៊ើបអង្កេតណាមួយទៅលើសំណុំរឿង។ លោកបានចង្អុលបង្ហាញថា ការស៊ើបអង្កេតទៅលើសំណុំរឿងណាមួយ នឹងត្រូវពិចារណាម្តងទៀតបន្ទាប់ពីចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ [សម្រាប់សំណុំរឿង០០២]។ **ទាំងនេះគឺជាសន្និទានកម្មផ្ទៃកនយោបាយយ៉ាងជាក់ច្បាស់**។
>
> នៅពេលដែលគិតដល់ការជំទាស់ជារៀងរហូតមករបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដែលមិនអនុញ្ញាតឲ្យមានការបន្តសំណុំរឿង០០៣ និង០០៤ ទៅមុខដោយឯករាជ្យនោះ ចំនុចនេះវាគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានដែលថា ការជ្រៀតជ្រែកផ្ទៃកនយោបាយ ធ្វើឲ្យប៉ះពាល់យ៉ាងអាក្រក់ដល់សេចក្តីសម្រេចចំពោះសំណុំរឿង[៨២]។

៩៣. នៅថ្ងៃទី ៩ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានបញ្ជាក់ពីការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ "ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាពេលវេលាសមស្រប

---

[៨១] អនុសារណៈផ្ទៃក្នុងសម្រាប់ក.ស.ច.ស របស់លោកចៅក្រម **យូ ឱ៊ុនឡេង** ផ្ញើជូនលោកចៅក្រម Marcel Lemonde ថ្ងៃទី ៨ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០ "Dossiers 003 et 004" (ការបកប្រែក្រៅផ្លូវការពីភាសាបារាំង មកជាភាសាអង់គ្លេស)។

[៨២] ក.ស.ច.ស "ការជ្រៀតជ្រែកផ្ទៃកនយោបាយនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា" ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ ដែលមាននៅ http://www.soros.org/initiatives/justice/focus/international_justice/articles_publications/publications/political-interference-report-20100706 ទំព័រ២១ ដោយមានការគូសបញ្ជាក់បន្ថែម។

សម្រាប់ចំណាត់ការស៊ើបសួរ" និងថា "សម្រាប់រយៈពេលរហូតដល់ដំណាច់ឆ្នាំនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិនឹងបន្តដំណើរការងារនេះតែម្នាក់ឯង ដោយអនុលោមទៅតាមបញ្ញត្តិនៃវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អ.វ.ត.ក"[៨៣]។

៩៤. អ្នកតាមឃ្លាំមើលបានឃល់ឃើញថា "ការខ្វែងយោបល់គ្នានេះគឺស្របជាមួយនឹងការបង្ហាញជាចំហរចំពោះការស្កាក់ស្ទើររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងការចោទប្រកាន់ទៅលើមេដឹកនាំនៃរបបខ្មែរក្រហមថ្មីបន្ថែម ពីលើមេដឹកនាំទាំងប្រាំនាក់ដែល[ស្ថិតក្នុងការឃុំឃាំង] រួចហើយ"[៨៤]។ ហើយ "ក្នុងពេលឥឡូវនេះលោកចៅក្រម Marcel Lemonde បានបន្តដំណើរការងារនេះដោយគ្មានការគាំទ្រពីសហការីជាតិរបស់គាត់ ក្នុងការស៊ើបអង្កេតទៅលើបទចោទដែលមានលក្ខណៈនយោបាយ ហើយដែលមន្ត្រីរាជរដ្ឋាភិបាលបានបញ្ជាក់រួចមកហើយថាមិនត្រូវបន្តទៅមុខឡើយ"[៨៥]។

៩៥. បើទោះបីជាដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះសម្រាប់សំណុំរឿង០០២ ត្រូវបានប្រកាសនៅថ្ងៃទី ១៥ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១០ ក៏ដោយ ក៏មិនមានដំណើរការស៊ើបអង្កេតឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ដូចជាការស៊ើបអង្កេតនៅតាមទីកន្លែងផ្ទាល់ ការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជនរងគ្រោះ និងការសួរចម្លើយជនសង្ស័យនោះឡើយ។

៩៦. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនបានបំពេញតួនាទី ភារកិច្ច និងមុខងារផ្នែកច្បាប់របស់ខ្លួនស្របតាមច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលចែងថា៖

> "រាល់ការស៊ើបអង្កេត គឺជាការទទួលខុសត្រូវរួមគ្នារបស់ចៅក្រមពីរនាក់ ... ដែលហៅថា "សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត" ដោយអនុវត្តតាមនីតិវិធីដែលនៅជាធរមាន ... សហចៅក្រម

---

[៨៣] សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលមាននៅ http://old.eccc.gov.kh/english/cabinet/press/156/PROCIJ%28JUne2010.pdf

[៨៤] Sebastian Strangio, "ចៅក្រមសាលាក្តីខ្មែរក្រហមខ្វែងគំនិតគ្នាក្នុងសំណុំរឿងបន្ទាប់" ('KRT judges divided on next cases'), កាសែតភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍, ថ្ងៃទី ១០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០ ទំព័រ១។

[៨៥] Douglas Gillison, "មានសំណួរច្រើនជាចម្លើយ" ('More Questions than Answers'), ព្រឹត្តិប័ត្រព័ត៌មានឌីកម្ពុជាខែលី, ថ្ងៃទី ១១ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០។

ស៊ើបអង្កេតមានអំណាច ក្នុងការសួរចម្លើយជនសង្ស័យ ការស្តាប់ចម្លើយជនរងគ្រោះ និង ស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងប្រមូលភស្តុតាងដោយអនុវត្តតាមនីតិវិធីជាធរមាន...”[៨៦]។

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបានដំណើរការកិច្ចស៊ើបសួរថ្មីនៅក្នុងសំណុំរឿង០០៣ ឡើយ ហើយ ស.ច.ស បានយោងតែទៅលើឯកសារសម្ភារៈដែលមានស្រាប់នៅក្នុងសំណុំរឿង០០១ និង០០២ ប៉ុណ្ណោះ។ សំណុំរឿង០០១ និង០០២ ទាក់ទិននឹងជនសង្ស័យប្រាំនាក់ផ្សេងទៀត ទាំងស្រុង ហើយវិធីសាស្ត្ររបស់ ស.ច.ស ក្នុងការស៊ើបអង្កេតនេះ គឺជាការមិនសមហេតុផល ហើយមិនបានបង្ហាញនូវចេតនា ឬការជម្រុញណាមួយដល់ការអនុវត្តនូវមុខងាររបស់ខ្លួនឲ្យបានពេញលេញ ត្រឹមត្រូវ និងឯករាជ្យនោះឡើយ។ ស.ច.ស មិនបានធ្វើតាម “នីតិវិធីជាធរមាន” ដែលរួមមានការសួរយកចម្លើយជនសង្ស័យ និងជនរងគ្រោះ ការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងការប្រមូលភស្តុតាងនោះឡើយ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនបានបំពេញនូវសកម្មភាពណាមួយក្នុងចំណោមសកម្មភាពទាំងអស់នេះឡើយ ដូច្នេះពួកគាត់មិនបានអនុវត្តនូវការទទួលខុសត្រូវខាងផ្លូវច្បាប់ក្នុងនាមជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនោះឡើយ។

៩៧. ការមិនធ្វើការស៊ើបអង្កេតឲ្យបានពេញលេញ ឬត្រឹមត្រូវនោះ វាហាក់ដូចជាជាប់ទាក់ទងទៅនឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈដដែលៗរបស់សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី **ហ៊ុន សែន** ដែលរួមទាំងការថ្លែងក្នុងឱកាសជួបជាមួយលោក Ban Ki-moon អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិដែលបានមកបំពេញទស្សនកិច្ចនៅកម្ពុជា កាលពីខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១០ ថា៖ “សវនាការសំណុំរឿងទី២ របស់តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមខ្មែរក្រហម ដែលនឹងត្រូវចាប់ផ្តើមនៅដើមឆ្នាំក្រោយគឺជាសវនាការសំណុំរឿងចុងក្រោយបង្អស់។ សម្តេច **ហ៊ុន សែន** បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា មិនអនុញ្ញាតឲ្យមានសំណុំរឿង០០៤ទេ”។ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស ឯកឧត្តម **ហោ ណាំហុង** បានប្រាប់អ្នកយកព័ត៌មានបន្ទាប់ពីមានជំនួបរវាងលោកអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ជាមួយសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រីថា “យើងត្រូវតែគិតអំពីសន្តិភាពនៅ

---

[86] ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ (នស/រកម/១០០៤/០០៦) មាត្រា២៣ ចំពីរ៩។

កម្ពុជា"[87]។ អង្គការ OSJI បានវាយតម្លៃទៅលើសេចក្តីថ្លែងការក្នុងពេលថ្មីៗនេះដូចខាងក្រោម៖

> ការជ្រៀតជ្រែកផ្នែកនយោបាយទៅក្នុងកិច្ចការរបស់តុលាការ យ៉ាងឥតលាក់លៀមបែបនេះគឺពិតជាផ្ទុយទៅនឹងបទដ្ឋានជាមូលដ្ឋាននៃជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌[88] ហើយ
>
> ជាក់ស្តែង មន្ត្រីតុលាការកម្ពុជាមិនមានសេរីភាពក្នុងការដំណើរការនីតិវិធីដោយឯករាជ្យចំពោះការចោទប្រកាន់ដែលត្រូវទទួលរងការជំទាស់ជាចំហរ និងជាប្រចាំពីសំណាក់ [នាយករដ្ឋមន្ត្រីបែបនេះឡើយ។ ជាការគួរឲ្យឈឺចាប់បានថា មន្ត្រីតុលាការកម្ពុជាពិតជាភ័យខ្លាចមិនហ៊ានរឹងទទឹងជាចំហរ ប្រឆាំងនឹងបញ្ហាជាសាធារណៈរបស់ប្រមុខរដ្ឋនោះឡើយ[89]។

៩៨. ចៅក្រមកម្ពុជាមួយរូបនៅ អ.វ.ត.ក បានប្រាប់លោក James Goldston ដែលជានាយកប្រតិបត្តិនៃអង្គការ OSJI កាលពីដើមខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២0១0 ថា អ្វីដែលសំខាន់នោះគឺថា "តើយើងអាចថាតុលាការនេះថាជាតុលាការគំរូនៃយុត្តិធម៌ឯករាជ្យបានដោយរបៀបណា បើរដ្ឋាភិបាលមិនអនុញ្ញាតឲ្យយើងបំពេញការងាររបស់យើងបានផងនោះ?"[90]។

៩៩. ឧទាហរណ៍ពាក់ព័ន្ធមួយទៀតអំពីការជ្រៀតជ្រែកដោយផ្ទាល់ពីសំណាក់រាជរដ្ឋាភិបាលទៅក្នុងកិច្ចការរបស់តុលាការ ក្នុងសំណុំរឿង00២ គឺនៅពេលដែល ក.ស.ច.ស មិនអាចធ្វើការស្តាប់

---

[87] របាយការណ៍របស់ AFP "នាយករដ្ឋមន្ត្រីកម្ពុជាបានឱ្យដឹងថា គ្មានសំណុំរឿងទី៣ សម្រាប់តុលាការខ្មែរក្រហមទេ" ថ្ងៃទី ២៧ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២0១0, របាយការណ៍របស់អង្គការ "យុត្តិធម៌ដែលទាមទារឲ្យមានការសង្គ្រោះ" 'Salvaging Justice', មាននៅក្នុង http://www.soros.org/initiatives/justice/focus/international_justice/articles_publications/publications/khmer-rouge-tribunal-20101110

[88] របាយការណ៍អង្គការ OSJI "ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការដែលទាមទារឲ្យមានការសង្គ្រោះ៖ តម្រូវការឲ្យមានផែនការដើម្បីបញ្ចប់ជាគោលការណ៍ ចំពោះអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដែលមាននៅក្នុង http://www.soros.org/initiatives/justice/focus/international_justice/articles_publications/publications/khmer-rouge-tribunal-20101110

[89] របាយការណ៍អង្គការ OSJI "ការវិវឌ្ឍន៍ថ្មីៗនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា" ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២0១0 ដែលមាននៅ http://www.soros.org/initiatives/justice/focus/international_justice/articles_publications/publications/cambodia-report-20101207/cambodia-khmer-rouge-report-20101207.pdf

[90] James Goldston, "តុលាការកម្ពុជានៅត្រង់ផ្លូវបំបែក" 'Cambodia's Court at a Crossroads', *Wall Street Journal,* ថ្ងៃទី ១ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២0១0។

ចម្លើយសាក្សីសំខាន់ៗដែលបានទទួលការបង្គាប់បញ្ជាមិនឲ្យគោរពតាមដីកាកោះហៅរបស់តុលាការនោះ។ ក្រោយពីមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ពីសំណាក់មេធាវីការពារក្តី[៥១] ចៅក្រមអន្តរជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានថ្លែងថា "បើទោះបីជា ក.ស.ច.ស ស្តាប់នូវសុំបអង្កេតរបស់ អ.វ.ត.ក ក៏ដោយ តែ ក.ស.ច.ស បានបដិសេធជាច្រើនលើកច្រើនសារ មិនធ្វើការស៊ើបអង្កេតទៅលើបញ្ហានេះទេ [ការចោទប្រកាន់ពីការជ្រៀតជ្រែក]"។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា "យោបល់របស់ ខៀវ កញ្ញារិទ្ធធ្វើឲ្យយើងជឿថា មានហេតុផលគួរឲ្យជឿថាគាត់ ឬបុគ្គលដែលគាត់និយាយដោយជំនួសមុខឲ្យនោះ អាចប៉ុនប៉ងដោយចេតនាពិតប្រាកដ ក្នុងការគម្រាមកំហែង ឬបំភិតបំភ័យមន្ត្រីទាំងឯរូប ឬបើមិនដូច្នោះទេ ជ្រៀតជ្រែកលើការសម្រេចចិត្តរបស់មន្ត្រីទាំងឯរូបនោះ ទាក់ទងនឹងការអញ្ជើញរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ឲ្យមកផ្តល់សក្ខីកម្ម"[៥២]។

1០0. បន្ថែមពីលើនេះទៀត ដោយសារតែការបិទទ្វារការិយាល័យអ្នកស៊ើបអង្កេត ហាក់ដូចជាខិតជិតមកដល់ ហើយអ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិបានទទួលការជូនដំណឹងថាកិច្ចសន្យាការងាររបស់ខ្លួន នឹងមិនត្រូវបន្តឲ្យលើសពីដំណាច់ឆ្នាំនេះឡើយ[៥៣] វាហាក់ដូចជាប្រាកដណាស់ថា បើទោះបីជាមានសំណើរសុំឲ្យស៊ើបអង្កេតបន្ថែមពីសំណាក់សហព្រះរាជអាជ្ញាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏សំណើរទាំងអស់នោះនឹងត្រូវបដិសេធចោល ដោយគ្មានទាំងលទ្ធភាពនៃការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ទៀតផង ព្រោះសេចក្តីសម្រេចក្នុងការបិទការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបានសម្រេចរួចរាល់អស់ទៅហើយ។

1០1. សរុបសេចក្តីមក ការមិនបានបំពេញកិច្ចស៊ើបអង្កេតឲ្យបានសព្វគ្រប់ ដោយឯករាជ្យ និងជៀសផុតពីការហាមឃាត់របស់នាយករដ្ឋមន្ត្រីក្នុងការស៊ើបអង្កេតទៅលើសំណុំរឿង00៣ និង00៤នោះ ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបាន

---

[៥១] សាលដីការលើកទី៣លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក អៀង សារី និងលោក ន្ឃួន ជា ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ ក.ស.ច.ស លើសំណុំសុំឲ្យកោះហៅសាក្សី ថ្ងៃទី ៩ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២0១0 D314/1/12 ទំព័រ ២១។

[៥២] ដូចដើងទំព័រខាងលើ។

[៥៣] Julia Wallace, "កិច្ចស៊ើបអង្កេតនៃសំណុំរឿង00៣ បានឈានដល់ការបញ្ចប់" 'Case 003 investigation reaches conclusion', ព្រឹត្តិប័ត្រព័ត៌មានឌីកម្ពុជាខែលី ថ្ងៃទី ១ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២0១១ ទំព័រ២។

បដិសេធដោយគ្មានការស៊ើបអង្កេត។ ហេតុដូច្នេះ ដីកាបដិសេធលើការសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ពិតជាមិនត្រឹមត្រូវ ហើយបានរំលោភបំពានទៅលើវិធាន ១៤(១), ៥៥(៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មាត្រា១០ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងមាត្រា៥(២) និង(៣) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង។

ខ. មូលដ្ឋានទីច្រាំមួយនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

"តាមរយៈការច្រានចោលបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ស.ច.ស បានរារាំងដល់ដំណើរការរកយុត្តិធម៌របស់ អ.វ.ត.ក ជាលេជនរងគ្រោះ ក៏ដូចជាសហគមន៍អន្តរជាតិ បានផ្តោតក្តីសង្ឃឹមទៅលើ ហើយការធ្វើដូច្នេះនឹងផ្តល់ទ្វេសារមួយដែលថា និទណ្ឌភាពពិតជាឈ្នះ ហើយវាជាការរំលោភទៅលើគោលដៅជាចម្បងរបស់ អ.វ.ត.ក ដូចមានចែងក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក"

១0២. ការបដិសេធទៅលើបណ្តឹងដ៏រឹងមាំរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដោយប្រើប្រាស់ទ្វេរាល់សំអាងហេតុទាំងឡាយណាដែលអាចមាន ព្រមទាំងការបដិសេធទ្វេសិទ្ធិរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងការចូលរួមនៅក្នុងសំណុំរឿង ក្នុងនាមជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលខ្លួនគាត់គឺជា "ជនរងគ្រោះ" តាមរយៈការរៀបចំយ៉ាងត្រឹមត្រូវដោយសេចក្តីណែនាំអនុវត្ត និងវិធានផ្ទៃក្នុង ធ្វើឱ្យមានការសង្ស័យយ៉ាងខ្លាំងថា ការបដិសេធនេះនឹងបន្តដោយការច្រានចោលសំណុំរឿងក្នុងសំណុំរឿង00៣ និង00៤។

១0៣. ការមិនផ្តល់ព័ត៌មានជាសាធារណៈណាមួយអំពីវិសាលភាព ក៏ដូចជាលក្ខណៈនៃសំណុំរឿង 00៣ និង00៤ ព្រមទាំងការថ្កោលទោសចំពោះសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដែលបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួនតាមវិធាន៥៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងក្នុងការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានដល់សាធារណជននោះ គឺមានន័យថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានរារាំងដោយមានប្រសិទ្ធភាពចំពោះដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌ ដែលខ្លួនត្រូវដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ និងមានប្រសិទ្ធភាព។

១0៤. ឥទ្ធិពល និងផលប៉ះពាល់នៃការជ្រៀតជ្រែកផ្នែកនយោបាយនៅអង្គជំនុំជម្រះមួយនេះ គឺមានភាពច្បាស់លាស់ក្នុងពេលឥឡូវនេះ។ ការិយាល័យកិច្ចការសាធារណៈនៃ អ.វ.ត.ក ព្យាយាមពន្យល់ពីភាពអសកម្មរបស់ ស.ច.ស តាមរយៈគេហទំព័ររបស់ខ្លួន៖

> "ដោយសារតែនៅពេលនេះ វិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង00៣ មិនត្រូវបានប្រកាសជាសាធារណៈនោះ វាជាហានិភ័យមួយដែលថាពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីភាគច្រើនអាចស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ។ ការជម្រុញដល់ការដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅក្នុងស្ថានភាពបែបនេះ អាចនឹងនាំទៅដល់ការបង្កើតនូវក្តីសង្ឃឹមដែលមិនពិតប្រាកដមួយ ទៅឲ្យជនរងគ្រោះ ដែលពួកគាត់មានបំណងចង់ដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី"[៥៤]។

ការពន្យល់នេះមិនបានគិតដល់ដំណោះស្រាយដ៏ងាយស្រួលមួយ គឺ ស.ច.ស អាចផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានមួយចំនួនអំពីវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ។ ក៏ប៉ុន្តែ ការពន្យល់ដែលចុះផ្សាយនៅលើគេហទំព័រ អ.វ.ត.ក គឺជាការជួយលុបបំណាងនូវកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់ ស.ច.ស ក្នុងការរារាំងមិនឲ្យមានការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសំណុំរឿង00៣ និង00៤។

១0៥. ការបដិសេធពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ក៏ដូចជាភាពអសកម្មជាបន្តបន្ទាប់ទាក់ទិនទៅនឹងសំណើរសុំឲ្យស៊ើបអង្កេតបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិនោះ[៥៥] ជាការបង្ហាញថា ស.ច.ស កំពុងបំពេញការងារផ្ទុយទៅនឹងបេសកកម្ម

---

[៥៤] សូមមើលគេហទំព័ររបស់ អ.វ.ត.ក ត្រង់ http://www.eccc.gov.kh/en/articles/frequently-asked-questions-about-case-003 ចូលមើលថ្ងៃទី ១១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២0១១។

[៥៥] យោងតាមសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ "សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង 00៣" ចុះថ្ងៃទី ១0 ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២0១១ បានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា សំណើរសុំណាមួយឲ្យមានកិច្ចស៊ើបអង្កេតបន្ថែមនឹងស្នើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិតែមួយប៉ុណ្ណោះ។ នៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ អ្នកស្រី ជា លាង "ប្រកាន់ជំហរថា ជនសង្ស័យដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងសំណុំរឿង 00៣ មិនស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលត្រូវយកមកធ្វើការកាត់សេចក្តីឡើយ ហើយការកាត់សេចក្តីទៅលើជនជាប់ចោទដែលកំពុងតែជាប់ឃុំនៅ អ.វ.ត.ក គឺជាការបំពេញបានយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់ចំពោះអាណត្តិរបស់តុលាការនេះ"។

របស់ អ.វ.ត.ក ហើយបានបង្កើតជាករណីយុត្តិសាស្ត្រដ៏គ្រោះថ្នាក់មួយស្តីពីនិទណ្ឌភាព សម្រាប់បុគ្គលទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មជាទ្រង់ទ្រាយធំ។ សកម្មភាពរបស់ ស.ច.ស បានបង្ហាញពីការប្រមាថ និងការមិនគោរពដល់ដំណើរការឆាប់រហ័ស ព្រមទាំងសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ ដែលជាការរំលោភបំពានទៅលើបទដ្ឋានអន្តរជាតិស្តីពីដំណើរការឆាប់រហ័ស ព្រមទាំងសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ។ ការនេះវាផ្ទុយទៅនឹងទស្សនវិស័យរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលបានសង្ខេបនៅក្នុងគេហទំព័ររបស់ អ.វ.ត.ក ដែលចែងថា៖

> "តុលាការថ្មី ហើយពិសេសនេះ ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និង អង្គការសហប្រជាជាតិ ប៉ុន្តែតុលាការនេះ គឺឯករាជ្យម្ចាស់ការ មិនចំណុះអោយរាជរដ្ឋាភិបាល ឬអង្គការសហប្រជាជាតិទេ ។ តុលាការនេះ គឺជាតុលាការកម្ពុជា ដែលមានការចូលរួមពីសហគមន៍អន្តរជាតិ ដែលនឹងអនុវត្ត ទៅតាមស្តង់ដារអន្តរជាតិ ។ **តុលាការនេះ នឹងផ្តល់ជាគំរូតួនាទីថ្មីមួយសំរាប់ ដំណើរការកាត់ក្តីនៅកម្ពុជា**"[៥៦] ។

លើសពីនេះទៅទៀត ប្រសិនបើ អ.វ.ត.ក នឹងក្លាយជាគំរូថ្មីសម្រាប់ដំណើរការកាត់ក្តីនៅកម្ពុជា សកម្មភាពរបស់ ស.ច.ស នៅក្នុងសំណុំរឿង00៣ បានបង្កើតជាគំរូនៃនិទណ្ឌភាពព្រងើយកន្តើយ ដែលបង្កើតជាករណីយុត្តិសាស្ត្រដ៏គ្រោះថ្នាក់មួយក្នុងកម្រិតអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ។ បទដ្ឋានដែលបានបង្កើតឡើងដោយ ស.ច.ស ក្នុងសំណុំរឿង00៣ គឺជាបទដ្ឋានដែលគ្មានការស៊ើបអង្កេត ទទួលរងនូវឥទ្ធិពលនយោបាយ គ្មានតម្លាភាព មិនយកចិត្តទុកដាក់ដល់ជនរងគ្រោះ និងជាបទដ្ឋានដែលបដិសេធនូវការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

១0៦. សរុបសេចក្តីទៅ ស.ច.ស កំពុងតែរារាំងដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌របស់ អ.វ.ត.ក ហើយកំពុងធ្វើឲ្យនិទណ្ឌភាពឈ្នះលើសអ្វីទាំងអស់។ ដីកាសម្រេចបដិសេធមិនទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់លោក Rob Hamil នៅក្នុងសំណុំរឿង00៣ និង00៤

---

[៥៦] សូមមើលគេហទំព័រ អ.វ.ត.ក ត្រង់ http://www.eccc.gov.kh/en/about-eccc/introduction ចូលមើលនៅថ្ងៃទី ១១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២0១១។ មានការគូសបញ្ជាក់បន្ថែម។

គឺជាឧទាហរណ៍មួយទៀតដែលបង្ហាញពីកម្រិតនៃការជ្រៀតជ្រែកផ្នែកនយោបាយដែលមាននៅតុលាការ អ.វ.ត.កនេះ។

១០៧. ជាមួយនឹងរាល់សំអាងហេតុផ្នែកផ្លូវច្បាប់ដែលបានដកស្រង់ក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ដែលផ្នែកលើការបកស្រាយដ៏ត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ ព្រមទាំងការអនុវត្តច្បាប់ដោយសមស្របចំពោះអង្គហេតុដែលទាក់ទងនឹងបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ លោក Rob Hamil ត្រូវតែបានទទួលយកជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសម្រាប់សំណុំរឿង០០៣។

១០៨. សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីស្នើសុំឱ្យចៅក្រមនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះមេត្តាសម្រេចពីឋានៈជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់លោក Rob Hamil នៅក្នុងសំណុំរឿង០០៤ ដោយអនុលោមទៅតាមច្បាប់ ព្រមទាំងការបកស្រាយទៅលើច្បាប់ យោងទៅតាមវិធាន២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ព្រមទាំង *គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពីយុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះដោយឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការបំពានអំណាច*។

VIII សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងសំណើរសុំ

១០៩. សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសូមស្នើដោយក្តីគោរពដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះមេត្តា៖

i. ប្រកាសថាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះអាចទទួលយកបាន និង

ii. ច្រានចោលនូវសេចក្តីសម្រេចនៅក្នុងដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលសម្រេចបដិសេធមិនទទួលយកម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង

iii. អនុញ្ញាតឱ្យមេធាវីរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ធ្វើការដាក់បន្ថែមនូវសារណា ឬការសេចក្តីថ្លែងការណ៍ក្នុងការគាំទ្រដល់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ក្នុងរយៈពេលមួយសមស្រប

ក្រោយពីបានទទួលសិទ្ធិក្នុងការចូលមើលសំណុំរឿង០០៣ និង០០៤ (ក្នុងរយៈពេល ៣០ថ្ងៃ)[៥៧] និង

iv. ពិចារណាទៅលើរាល់សារណាផ្លូវច្បាប់ និងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ទាំងអស់ដែលបានធ្វើឡើង និង

v. ផ្តល់ហានៈដល់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសម្រាប់សំណុំរឿង ០០៣ ព្រមទាំង

vi. សម្រេចលើហានៈជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសម្រាប់ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងសំណុំរឿង០០៤ ដោយអនុលោមទៅតាមច្បាប់ដែលមានជាធរមាន។

សូមដាក់ជូនបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះដោយគោរពពី៖

លោក **សំ សុគង់** លោកស្រី Lyma NGUYEN

សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

បានចុះហត្ថលេខានៅរាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងរដ្ឋធានី Canberra ប្រទេសអូស្ត្រាលី (តាមលំដាប់) នៅថ្ងៃទី ២៤ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១។

---

[៥៧] នៅក្នុង "សំណើសុំពន្យារកាលបរិច្ឆេទសម្រាប់ការដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាសម្រេចលើការទទួលយកពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី លោក Rob Hamil ដែលរង់ចាំទទួលបានការអនុញ្ញាតឲ្យចូលទៅក្នុងសំណុំរឿង" ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ ដែលក្នុងសំណើរនេះសហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានស្នើសុំការពន្យាកាលបរិច្ឆេទ និង/ឬស្នើសុំការអនុញ្ញាតឲ្យដាក់ទង្វើករណ៍អង្គច្បាប់ និងអង្គហេតុបន្ថែមទៀត នៅក្នុងពេលវេលាដ៏សមស្របមួយក្រោយពីបានទទួលការអនុញ្ញាតឲ្យចូលក្នុងសំណុំរឿង។